

Cena 1.50 din

Edinost

Uradništvo in uprava: Maribor, Kopališka ul. 6 - Tel. 25-67 - Izhaja vsako soboto
Volja letno 36 din, polletno 18 din, četrtletno 9 din, za inozemstvo letno 50 din
Rokopisi se ne vračajo - Pošt. ček. rač. 11.787 Mariborske tiskarne d. d. Maribor
Oglaš po ceniku

Etično je demokracija ute-
meljena kot politično uresni-
čevanje ljubezni do bližnjega.

T. G. Masaryk.

Strnimo vrste

Proč z romantiko v politiki!

V svetu se bje borba med demokracijo in reakcijo, snujejo se fronte in lige, a pri nas na Slovenskem se le iz daljave čuje odmev tega boja. Pri nas »se gremo« še vedno »nacionaliste« in klerikalce. Šele v zadnjih letih je ta borba, ki se bje v svetu, našla odmeve med našimi kulturnimi delavci. V naših vodilnih revijah so nastale krize. Mladi so poslušali svoja srca in razum ter se v boju za resnico niso ustrašili razkola z starimi. Toda duh novega sveta je zajel le elito inteligence in boj je nastal le na kulturnem področju. Masa naroda pa je uspavana od sladkih besed in fraz, ki jih čuje na raznih zborovanjih in taborih. A sovražnik svobode in demokracije stoji pripravljen na udar. Borba z njim bo težka. Bojim se, da bo naš narod, ko pride odločilen trenutek, zopet nepripravljen, kot je bil že tolikokrat v zgodovini. Slovensko kmečko-delavsko ljudstvo se mora odločiti, ali hoče služiti interesom mednarodnega velekapitla in njegovemu političnemu eksponentu ali si hoče vladati samo na osnovi demokracije!

Če hoče naš narod, da se bje v svetu, smiselno in uspešno, se mora odločiti, ali hoče služiti interesom mednarodnega velekapitla in njegovemu političnemu eksponentu ali si hoče vladati samo na osnovi demokracije!

Zadnji čas je, da se tudi v Slovenji združijo vsi napredni in demokratični elementi brez ozira na svetovno-nazorsko prepričanje v enoten demokratični blok.

Potrebno je, da vsi oni, ki sedaj debatirajo za štirimi stenami, za kavarniškim

mizami in po zakotnih dvoriščih, pridejo na plan, da postanejo agitatorji demokracije, svobode in napredka.

Dovolj naj bo lepih sladkih besed o našem dobrem, zdravem narodu, o naših lepih, idiličnih vaseh. Proč z romantiko v politiki! Vsako uspavanje naroda s praznimi frazami je zločin nad domovino. In kaj je slikanje današnjim razmer kot zadovoljivih drugega kakor uspavanje?

Naš kmet se muči in trudi, a uspeh je minimalen. Naš delavec strada in moralno propada. Inteligenca nima sredstev, da bi zadovoljila svoje kulturne potrebe, ostaja nazadnjaška in ni sposobna, da bi izvrševala ono misijo, ki ji je dana. Skupen sovražnik in skupno trpljenje vsega delovnega ljudstva ustvarjata v njemu vse psihološke pogoje za združitev v enoten blok. Še predobro občutita kmet in delavec tegobo današnjega časa, le za pot, ki bi vodila k izboljšanju, ne vesta. Mar ni dolžnost onih, ki so imeli prilike, da se bolje spoznajo z zakoni družbenega in gospodarskega življenja, in ki so ravno tako izkoriščani kot njihovi bratje, kmetje in delavci, da organizirajo ves narod in ga povedejo iz današnjega trpljenja?

Treba je samo sposobnih organizatorjev in zrelih mož, ki bi znali narodu pokazati, kje je pravi vzrok bede in neprestanih kriz, v katerih se vrtimo kot v začaranem krogu, mož, ki bi narodu razgledali vso kruto resnico o življenju in mu pokazali pot k boljši bodočnosti.

Ra.

Ali se bomo tokrat še vojni izognili?

Izgleidi za mir ali vojno v Evropi

Komaj dvajset let je, odkar so utihnil topovi in strojnice in med nami živi še nešteto vojnih invalidov, vdov in sirot, ki jim je zadnja vojna v še predobrem spominu in človek bi sodil, da ni nikogar v Evropi, ki bi si želel vojne.

Toda, če človek čita časopisje in posluša poročila, ki jih pošiljajo radiooddajne postaje, se mora s skrbjo vprašati, ali so bile neštete žrtve zadnje vojne res zaman, ali je človeštvo popolnoma pozabilo na brezmejno gorje, ki ga je pred komaj dvajsetimi leti doživelo?

Če malo pregledamo položaj po Evropi, moramo s presenečenjem ugotoviti, da so dnevi, ki jih danes preživljamo, čudovito podobni z onimi pred štiri in dvajsetimi oziroma tridesetimi leti. Ko si je leta 1908. Avstrija vzela Bosno in Hercegovino, je bila Evropa postavljena pred »izvršeno dejstvo« (kakor se take reči v diplomatskem jeziku imenujejo), ki se je dalo preprečiti samo z vojno. Evropa se je je tedaj sicer izognila, a le za nekaj let... Neodločnost zapadnih velesil je tedaj Avstrijo tako opogumila, da je bila prepričana, da ji mora tudi druga taka ekspedicija proti neznanim Srbiji uspeli. V Londonu, Parizu in Petrogradu so tedaj Avstrijo sicer svarili, čaš taka

Temu cilju je posvečena »Edinost«, ki bo slej ko prej družila okoli sebe vse, ki se jim zdi to dovolj pomembna in potrebna naloga.

Jaroslav Dolar.

vojna se ne bi dala »lokalizirati« (omejiti). Tudi na Dunaju in seveda tudi v Berlinu so bili prepričani, da bodo ostale velesile nevtalne in bodo le od strani gledale, kako bo Avstrija Srbijo pohrustala. In prav ta zmota je v veliki meri zakrivila vojno.

Tudi danes so v Evropi nekateri krogi, ki so trdno prepričani, da bi v slučaju spopada med Nemčijo in Češkoslovaško ostale velesile, posebno Anglija, ob strani, čeprav za to nimajo nobenega jamstva, kajti Anglijo veže pogodba s Francijo, ki je kakor Rusija češkoslovaška zaveznica.

Zelo podobno kakor leta 1914 je tudi razmerje med Nemčijo in Italijo. Čeprav družiti Italijo in Nemčijo podoben političen ustroj, je Italija več kakor enkrat jasno izpovedala, da bi v slučaju spopada med Nemčijo in Češkoslovaško ostala — nevtalna.

Kljub tem podobnostim pa je med današnjim stanjem in med stanjem političnih sil pred vojno tudi velik razlik, ki nam dajejo neko sicer šibko jamstvo, da do vojne ne bo prišlo. Nekdaj mogočne velesile Avstrije, ki je lahko poslala stotisoče svojih Slovanov na morišče za svoje habsburško-nemške interese, ni več. In od ostalih zaveznikov je ostala samo Madžarska. Turčije pač ne bi mogli več pridobiti za kako vojno pustolovščino. Tudi vojna sila Nemčije danes ni ista kakor pred vojno. Številčno stanje prostakov bi sicer nekako odgovarjalo, toda Nemcem primanjkuje vsaj še 10.000 ofi-

cirjev, ki bi si jih lahko vzgojili šele tekom treh do štirih let. — Tako vsaj sodi znani strokovnjak general A. Niesel.

Zdi se torej, da tako dolgo, dokler bodo imeli še nekoliko prevdarnosti, ne bodo tvegali, kajti morebitni poraz bi pomenil za Nemčijo večjo in usodepolnejšo pogubo kakor leta 1918. Zdi se, da se vsaj nekateri krogi v Nemčiji tega še zavedajo — vprašanje pa je, ali jih v danem slučaju ne bodo drugi prepvili...

Tudi mi moramo zahtevati svoje pravice

Časi, v katerih živi danes naš kmet, so res skoraj obupni. Vsi se sprašujemo, kaj bo, če bo šlo tako naprej. Niti najboljši kmet ne bo mogel obdržati svojega posestva. Vse povsod slišimo, kako naj bi se kmetu pomagalo. A do sedaj smo na to pomoč še zaman čakali. Vsako leto gremo na slabše, vsako leto so naši pridelki manj vredni, a naši izdatki so vedno večji. Tega mora biti enkrat konec!

Tudi kmet ima pravico, zahtevati, da živi tako, kakor se za državljana naše države spodobi. A prej tega ne bo, dokler se mi sami ne bomo zavzeli za pravice, ki nam gredo, kakor vsem drugim stanovom.

Če hočemo nekaj doseči, se moramo združiti vsi, ki pripadamo kmetškemu stanu in ki smo enako prizadeti. Ne smemo več čakati in misliti: saj bodo tudi brez mene lahko opravili. Tudi izgovore, da ni časa, moramo opustiti. Če imajo drugi stanovi dovolj časa za svoje organizacije, zakaj bi si ga kmet ne vzel, kadar gre za skupno stvar. Od prvega do zadnjega nas mora prevzeti prava zavednost in stanovski ponos in vsak izmed nas mora vedeti, da se da s skupnimi močmi vse doseči. Zakaj bi si moral ravno kmet vso dobo svojega življenja od otroških let pa do starostne onemoglosti samo pritrgovati?

Vsi drugi stanovi imajo danes svoje organizacije, v katerih zagovarjajo svoje pravice in se za nje borijo. Samo mi kmetje nimamo nikogar, ki bi se za nas pobrigal in nas pred oblastmi zastopal. To bi morali biti ljudje, ki poznajo kmetške nadloge in imajo za kmeta tudi pravo srce. Ljudje pa, ki kmeta prezirajo in se bojijo, da bi se pokmetili, če govorijo s kmetom, nas ne morejo zastopati, ker jim gre le za svoj žep, ne pa za upravičene kmetške zahteve.

Veršec Miško, Bizeljsko.

ČE BI...

»Če bi bilo jasno, da bo Britanija branila člane DN (Abesintjo) z isto energijo, kakor bi branila teritorij britanskega imperija, ne bi bilo sploh treba vojskovanja in sankcije bi pomenile mir.«

(Sir Norman Angell v »Novi riječi«.)

Zanimiva primerjava

»Naš kovinar« poroča v zadnji številki o češkoslovaškem in jugoslovanskem šolstvu:

Jugoslavija: CSR:	
osnovnih šol	8.439 17.923
učencev osnovnih šol	1.317.407 2.783.153
meščanskih šol	206 1.911
učencev mešč. šol	33.977 614.726
srednjih šol	170 298
učencev sred. šol	88.689 121.962
učiteljišč	37 62
učencev učiteljišč	5.553 16.026

Da bi naša prosvetna šolska raven dosegla višino CSR, bi morali zgraditi približno še 8000 novih šol in zaposliti še okrog 30.000 učiteljskih moči.

Povejte prijateljem „Edinosti“ da dobivajo list - začeni s številko 28. od 20. VIII. 1938. - samo tisti, ki so ga naročili in plačali, ali pa se pisмено obvezali, da bodo naročnino poravnali ob določenem roku! Medtem izišle številke še lahko dobijo, dokler je zaloga.

da dobivajo list - začeni s številko 28. od 20. VIII. 1938. - samo tisti, ki so ga naročili in plačali, ali pa se pisмено obvezali, da bodo naročnino poravnali ob določenem roku! Medtem izišle številke še lahko dobijo, dokler je zaloga.

Uprava.

NAS SLOVENCE so vzbudila in zvarila v narod revolucionarna, napredna in demokracijska načela; gesla francoske revolucije so oplajala naš narodni preporod, zanos romantike mu je dajal svežega poleta, mladi in še neizmaličeni nacionalizem s slovansko mislijo ter prvotni liberalizem sta ga sprostila, samoodločitev narodov nam je dala svobodo in nas je pripeljala s Srbi in Hrvati v skupno državo.

Narod proletarcev, kmetov in delavcev smo in vsa naša svetla tradicija je uporabljal proti tujim gospodi ter boj za slovensko besedo v knjigi. Ali ni v tem jasen napotek za vse naše prihodnje opredelitve? In kljub temu smo že tolikokrat omahovali, ko se je bilo treba jasno odločiti, tolikokrat smo zamudili, da poznamo svojo razgledanost in dejavnost, tolikokrat smo prepozno iskali prave usmeritve, ker nismo znali presojati novi položaj po svojih, slovenskih vidikih, ampak smo gledali na svet in življenje skozi nam čisto sovražna očala. Nepripravljeno smo pustili, da so nas dogodki prehitevali in presenečali.

Boj delovnega ljudstva, ki si je po svetu utiralo pot k svobodi in kruhu, smo gledali le od strani, češ, saj imamo doma dovolj nerešenih problemov, kaj se nas tičejo stvari po svetu in se nismo zavedali, da se z morebitnimi porazi demokratičnih načel v svetu zamaja tudi naša svoboda in samobitnost. In še so med nami, ki se v svojem slepem psnemanju vsega tujega (morda so tudi drugi vzroki) zavzemajo in navdušujejo za ideje, ki pomenjajo smrt malim narodom, dvakrat smrt malim narodom na križpotju Evrope, kjer se sečejo pota in križajo silnice evropskih velesil.

Čas, v katerem živimo, nosi v sebi kali pomembnih odločitev, ki bodo morda prav kmalu zahtevale tudi od nas Slovencev, da se nedvoumno opredelimo in delamo. Ali smo danes na vse, kar pride, bolj pripravljeni kakor nekoč? Ali se bomo znašli v novih prilikah in novih dogodkih?

Zgodovina nam ni bila prijazna: tisoč let smo bili hlapci in malodušje ter prevelika zaupljivost in spoštovanje vsega tujega sta postali naši glavni narodni lastnosti. Ali je potem čudno, da se naša narodna, državna in socialna zavest in samozavest tako počasi in tako šibko razvija? Živimo v dobi in na prostoru, kjer je vse to tako rekoč pogoj življenja in obstanka.

V teh in takih časih pripada časopisju posebno važna naloga. Pokazati mora ljudstvu globlje vzmeti svetovne politike, njeno morda nevidno ozadje, opozarjati na medsebojno razmerje in sovisnost raznih pojavov in dogodkov ter tako narod vzgajati in pripravljati.

Naše oficialno časopisje te svoje velike naloge ni vršilo v isti meri, ki bi odgovarjala njegovi moči in vplivu; preozko je ufeto v strankarske sponse in preveč je služil interesom posameznih skupin. Polemike v našem časopisju, ki vrščijo v štetju udeležencev na prireditvah, že davno niso več načelne; saj sta si obe izmenično vladajoči struji dana že presenetljivo podobni, kajti obema gre pred vsem za eno: za oblast. Od takega tiska, ki se krčevito oklepa preživelih miselnosti in ki svojih ozkih strankarskih koristi ne zna podrediti koristim celote ter ne more najti svojih smeri, ampak le poslušati in posnema, od takega tiska pričakujemo Slovenci zaman rešitve v zmedu današnjih dni.

In vendar, v nas je trdna, sveža vera v prihodnost. Kajti narod, ki si je tisoč let kljub najbolj smotni raznarodovalni politiki, kljub nasilju in najtežjim prilikam obdržal svoj jezik in svojo samobitnost, bo zdaj, ko je prebujen in ko se demokracijske sile po svetu zopet utrjujejo in urejujejo, vzdržal še nadaljnjih tisoč in tisoč let.

Treba nam je samo, da se strnemo, pa četudi preko in mimo naših velikih in malih prerokov, da si zagotovimo jasen pogled na vse, kar se godi okoli nas in da izločimo vse, kar ogroža naš obstanek in ovira naš razvoj.

7 dni po svetu

□ Nobelovo nagrado za mir v tem letu predlaga norveški list »Aftenpost« angleškemu ministrskemu predsedniku Newillu Chamberlainu. Mi bi preje priznali to čast prezidentu Češkoslovaške republike, ki je s svojo odločnostjo in uvidevnostjo morda še največ storil za to, da se mir v Evropi ohrani.

□ V Mehiki so si žene priborile popolno politično enakopravnost z moškimi. V parlamentu so že odobrili zakon, po katerem bodo smele voliti in biti voljene.

□ Prejšnji avstrijski kancler Schuschnigg je še vedno v preiskovalnem zaporu. Pri zaslišanju so ga posebno izpraševali radi njegove zunanje politike.

□ Francoski manevri pri Besanconu na švicarski meji so zaključeni. Na njih so preiskusili nekaj novih vrst orožja.

□ Polkovnik Lindberg, ki se je na povratku iz Moskve ustavljal v Pragi, je obiskal tudi prezidenta dr. Beneša. Listi zatrjujejo, da mu je prinesel važna politična sporočila.

□ Med Poljsko in Romunijo se vršijo razgovori o skupnem postopanju pri češkoslovaškem vprašanju.

□ Francoska vlada bo, kakor piše »Le Temps«, odprla mejo proti republikanski Španiji, če bo Franco še nadalje odlašal odsvoljencev.

□ V Tokiju so odprli razstavo »Velika Nemčija«.

□ Vlada generala Franca je poklicala vse mladeniče, ki so bili rojeni v aprilu, maju in juniju 1920 pod orožje.

□ Svetovne razstave, ki jo bodo imeli drugo leto v New Yorku, se bo udeležilo po dotedanjih prijavah 59 držav.

□ Poslanstvo poljskih bojevnikov z generalom Starzinskim na čelu je prišlo v Berlin.

□ Na Japonskem vlada radi neurij velika zaskrbljenost. Cele pokrajine so pod vodo. V samem Tokiju je 6000 hiš pod vodo.

□ Mehikiški petrolej bi rada kupila Nemčija, plačala bi ga z gotovim denarjem.

□ V Združenih državah so zapretili železničarji z generalnim štrajkom. Vlada je posredovala in se razgovori sedaj nadaljujejo.

□ Med Rusi in Japonci še zdaj ni prišlo do popolnega sprazuma glede meje Čangkufengu.

□ Ameriški zunanji minister Cordell Hull je pred nedavnim v prisotnosti novinarjev ponovno izjavil, da Amerika v slučaju vojne v Evropi ne bi ostala nevtralna.

□ Razgovori o trgovskih odnošjih med Nemčijo in CSR se bodo, kljub napetim političnim neprilicam vršili 15. t. m. v Pragi.

□ Vsi uradniki, ki bodo hoteli v Italiji napredovati, bodo morali biti poročeni. Tako je sklenil zadnji ministrski svet pod Mussolinijevim predsedstvom v Rimu. Razen tega se je kurz proti Židom zopet priostiril.

□ V Palestini so pričeli Arabci veliko gibanje proti fesom. Mesto njih bodo nosili stare arabske kape. Po ulicah se zbirajo navdušenci in snemajo mimoidočim fese z glav ter jih zamenjujejo s kapami.

□ Slinavka in parkljevka tudi v Angliji. Kakor poročajo listi se je ta kuga razširila tudi v štirih angleških grofijah.

□ V Rio de Janeiru so se spuntali kaznjenci. Ubili so čuvaja in ranili preizkovalnega sodnika, ki je prav tedaj imel z državnim tožilcem v kaznilnici inspekcijo. Razen 36 so vsi pobegnili.

□ Za Hankau na Kitajskem se vršijo krvave borbe. Japonci napovedujejo skorajšnji padec. Kitajci pa se hočejo še trdno braniti.

□ Na Češkoslovaškem je upravnik policije v Pragi izdal naredbo, da mora vsak poglavar rodbine preskrbeti sebi in članom rodbine potrebno število plinskih mask. — Državna uprava pa je izdala zakon, da se morajo vsi državljani od 14. do 60. leta udeležiti tečajev za zračno obrambo in za obrambo proti kemičnim vojnem.

□ V Čile so imeli revolucijo, ki pa se je po vladnih vesteh že v enem dnevu končala. Organiziral jo je general Ibanez.

□ V Nürnbergu se je pričel kongres Nemške nacionalno socialistične stranke. Hitlerjev proglas, ki so ga radi napetosti med Češkoslovaško in Nemčijo težko pričakovali, je prečital okrožni vodja Wagner. Toda proglas govori le o uspehih nacionalnega socializma v Nemčiji.

□ Francoski poslanik v Moskvi je bil odpoklican v Pariz, da poroča Bonnetu o ruskem stališču glede češkoslovaškega vprašanja.

Še nekaj o demokraciji

Gospodarska demokracija prvi pogoj kulturne in politične demokracije

Osnovo demokracije je v gospodarstvu ali v materialni strani življenja, ki je prvi pogoj obstoju posameznika, družine, naroda. Pa se vprašamo: Je li resnična demokracija v sedanjem gospodarstvu, ki nudi često skrajno velike prednosti posamezniku, mogoča in izvedljiva? Na to moremo odgovoriti s kratkim: Ne! Tak gospodarski red in demokracija se izključujeta v toliko, v kolikor je prvo v navskrižju z interesi pretežne večine narodne zajednice. V izredno enostranski in zato prav toliko krivični porazdelitvi vseh pred vsem materialnih dobrin, je ona usodna krivica, ki razporedi svoje debele korenine tudi v moralno življenje. Ali ni mogoče res, da so socialno slabo stoječi prikrajšani tudi na deležu duševnega življenja, čeravno imajo mogoče za to vse potrebne pogoje — pridnost, dar, voljo, vztrajnost itd.? Ni treba, da gremo po zavedne dokaze kam daleč, ko nam jih v tako veliki meri prožijo naše tako številne viničarske, kočarske, delavske bajte.

Moremo torej kratko izvesti, da je ona že danes in prav danes tako nujno potrebna splošna prosvetljenost ljudskih množic, ki ji kratko rečemo demokracijska kultura, v obstoječih socialnih razmerah nemogoča. Mi obojamo pojav zaostalosti z velikim odstotkom nezakonskih otrok, zgražamo se nad tolikimi primeri zelo nizkih gonov, opozarjamo poklicano javnost in objavljamo recepte za zdravljenje — a dogodki nas spet in spet opozorijo, da so vsa naša pri-

zadevanja prst v vodo.

Naravno: Veliki socialni bedi se do sledno pridruži prav tolika duševna beda. Sicer je to tako na dlani, da bi danes ni bilo treba za to dokazov. A pri nas je vendarle še mnogo, ki jim ta resnica le noče v glavo. Ti naj se le za hip poglobijo v položaj skrajne revščine v tej ali oni kalupi in razvozljavajo od te strani: Kdor mora porabiti vse svoje skrbi samo za to, da se ohrani na površju golega skromnega življenja; kdor večer za večerom klone glavo v svinčenih misli na nago, gladno in bolno deca, nima časa, volje, moči, niti smisla, da bi se le trenutek spustil v globine duhovnega sveta. V njem se kotali samo ena skrb: Kaj ukreniti, da ne propade. Tako daleč rijejo njegove misli, da pozabi na vse zakone, na svojo čast, ponos, počteno ime in pograbi vsako bilko, da se kakorkoli reši iz obupnega položaja.

Taka je resnica in ta resnica ne dovoli, da bi mogli in smeli staviti tem siromakom kake zahteve duhovnega značaja. Ni torej demokracije v gospodarskem in ni je niti v kulturnem življenju.

Tukaj pa se kar samo vsiljuje vprašanje: Ali je mogoča brez teh pogojev politična demokracija? Kakor je gospodarska demokracija ključ v demokracijsko kulturni svet, tako je ta prvi pogoj politični demokraciji in samostojnosti.

Vidite, taki so sadovi naše splošne zmede, in mi se tako trudimo, da bi jo še vedno imenovali »demokracija«.

—o—n.

Skrajna meja

Češkoslovaška vlada je pri popuščanju napram zahtevam, ki jih stavi Sudetsko-nemška stranka že prispela do tiste meje, ki je nobena država ne sme prestopiti, če se noče sama odpovedati vsem bistvenim znakom svoje samostojnosti. Priznali so jim avtonomijo in sploh vse, kar so zahtevali, le tega, da bi lahko Nemci v krajih, ki jih obsega avtonomno ozemlje, uvedli svoj avtoritarni režim, torej nekako nacionalno socialistično državo v državi, jim niso dovolili. Prav tako se niso Čehoslovaki odpovedali svoji samostojni zunanji politiki, to je svojim mogočnim zavezniškim Francozom in posebno Rusom, ki so prav v zadnjem času izrekli morda najodločnejše besede, da jamčijo za češkoslovaške meje z vso svojo razpoložljivo vojaško močjo.

Pri vsej tej borbi za samostojno odločanje za izbiro prijateljev nam prihaja na misel srbska basen, ki stoji v naših srbohrvatskih čitankah in ki smo jo čitali v šoli.

Nekega dne so poslali volkovi k ovcom odposlanstvo, ki naj bi sklenilo z ovcami prijateljstvo. Rekli so, da so edin, ki ovirajo odkrito sporazumevanje med volkovi in ovcami le psi čuvaji. Če bi ovce napodile pse, bi bilo vse dobro. Ovce so res v svoji dobrodušnosti te predloge sprejele, a volkovi so imeli odslej lahko delo. Trgali so ovce, kolikor so hoteli. Toda Čehi niso ovce.

Lord Runcimen

Morda ga ni imena, ki bi v zadnjih tednih šlo skozi toliko ust kakor ime tega skoraj 70letnega angleškega lorda in bivšega ministra. Vloga, ki jo igra ta mož v današnji svetovni politiki, je edinstvena, kajti še nikoli, kar obstojajo moderne politične metode, niso skušali rešiti sporov na tak način.

Lord Runcimen stanuje v praškem hotelu »Alcron«, spremlja ga njegova žena, četa sodelavcev in tajnic. Ima lastno telefonsko zvezo v London in Berlin. In vendar ne zastopa nobene vlade, ne uživa nikakih prvenstvenih pravic kakor konzuli, poslanci itd. in nima (vsaj teoretično) nobene plače. Vse, kar v Pragi porabi, mora — tako vsaj pravijo — poravnati iz lastnih sredstev (zdi se, da mu to ne

□ Slovaško ljudsko stranko bo po Hlinkovi smrti vodil eno leto kot posledovodeči predsednik bivši minister dr. Jožef Tiso. Pravega predsednika pa bodo izvolili šele eno leto po Hlinkovi smrti.

□ Francoska vlada je na vzhodni meji proglasila vojaško pripravljenost.

□ Mesto šefa nemškega generalnega štaba generala Becka so po vesteh, ki jih prinaša francoski list »Oeuvre«, postavili generala Mansteina.

□ Mednarodna zveza odvetnikov ima te dni v Budimpešti svoj IX. kongres. Udeležujejo se ga zastopniki 25 držav, tudi Jugoslavije. Iz Ljubljane dr. Skaberne.

more biti težko, saj je milijonar in lastnik krasne luksuzne jahte, s katero se je pred to misljo vozil po Atlantskem oceanu). Mogel bi se že jutri odpeljati iz Prage, češ, da mu podnebje ne ugaja in da mu hrana ne prija, in nihče na svetu bi ga ne smel zaradi tega klicati na odgovornost, kajti lord Runcimen ne odgovarja nikomur, on je v Pragi samo zasebnik, ki ga je angleški ministrski predsednik Chamberlain zaprosil, da mu naredi to uslugo in da posreduje med češko vlado in Sudetsko-nemško stranko.

Toda od tega zasebnika je danes neizmerno veliko odvisno, od njegove pravičnosti, vestnosti, spretnosti, pa tudi od njegovega prepričanja zavisí usoda ne le Češkoslovaške, ampak usoda evropskega miru.

Čeprav poročajo evropski listi o vsakem njegovem razgovoru in celo o tem, kako in kje preživlja svoj prosti čas, nam je o njegovih nazorih in o njegovih načrtih znano le malo zanesljivega.

Ali bo spoznal prave vzmeti sudetskega problema, ki ležijo izven ozemlja Češkoslovaške republike in bo v tem smislu poročal v London, ali pa bo nasedel ogromni propagandi in s tem omogočil to, kar je bila njegova naloga, prepričati: vojno, (Po Bartzu).

Sudetski junaki

Prijatelj, če imaš slučajno priliko, da poslušas nemško radijska poročila ali pa če ti pride tu pa tam kak nemški list pod roke, si gotovo že slišal nekaj o sudetskih junakih, ki z železnim samopremagovanjem prenašajo strašno nasilje »zbojševizirane češke, od sovraštva pijane drhali« proti kateri so ubogi sudetski Nemci brez moči, kajti niti državna oblast jih ne štiti.

Toda od blizu je videti stvar nekoliko drugačna. Ameriški in švicarski novinarji, ko so v zadnjem času deželo prepotovali, poročajo vse druge stvari. Res je tam mnogo junakov toda ne med tistimi, ki jih ponekod tako velikodušno pomilujejo in jemljejo v zaščito. To so tisti posamezniki češke, oziroma nemške narodnosti, ki se niso hoteli pokoriti Sudetsko nemški stranki, ki že davno ne zastopa več Nemcev, ampak ima pot podružnica nemške nacionalno socialistične stranke v Berlinu važnejše opravke.

Tu je naprimer prišepetavanje. Kadar nikogar ni blizu, ki bi mogel morebiti pričati, stopi takle henleinovec k človeku, ki ni sudetsko »zanesljiv« in pove: čez teden dni bodo Nemci vkorakali in vse tiste, ki niso z njimi odpustili iz služb, kdor pa je zagrešil celo kaj hujšega, da je na primer odkrito nastopil zoper »henleinovščino« lahko tedaj pričakuje še vse kaj drugega. Naj vpraša kakega ubežnika iz Nemčije ali bivše Avstrije... In to se ne zgodi enkrat ampak stokrat, dan za dnem dokler se revež, ki to vsak dan poslušna ne zboji, češ morda je pa le nekaj resnice na tem. Seveda pri podjetjih, ki se prizravajo k nacionalnemu socializmu ne ostane sa-

7 dni domaćih vesti

* Kraljev rojstni dan se je proslavljati v naši državi zelo slavnostno. V Beogradu na Banjici je bila velika vojaška parada. Tudi po naših mestih smo imeli slavnostne defileje in baklade.

* Angleški laburistični (delavski) politik George Lansbury, ki potuje po Jugoslaviji kot gospodarski strokovnjak, je bil sprejet na Brdu pri Knezu Namestniku, s katerim se je delj časa pogovarjal. Lansbury je izjavil, da odnaša iz Jugoslavije, posebno iz Slovenije najlepše vtise.

* Ministrski predsednik dr. Milan Stojadinović je bil odlikovan s Karadjordjevo zvezdo III. reda. Isto odlikovanje II. reda je dobil bivši vojni minister general Marić.

* Ban primorske banovine dr. Jablanović je bil upokojen.

* Vodstvo KDK se je odločilo, da bo imelo v bližnjem času več manifestacijskih shodov.

* Državno kovnico kovinastega denarja smo dobili. Odprli so jo v sredo, dne 7. septembra na svečan način. Čez malo časa jo bodo tako uredili, da bomo lahko v njej kovali tudi jugoslovanska odlikovanja, s čimer se bo mnogo denarja prihranilo in ostalo doma.

* Beograjska državna tovarna sladkorja je že dala v promet letošnji sladkor. Bojazen, da bi ga zmanjkalo, je bilo torej preuranjena.

* V Ptujju bo v nedeljo, 11. t. m. 49. redna skupščina CMD.

* Proces o trboveljskih dogodkih, pri katerih je bil ubit rudar Fakin se bo, če gre vera beograjski »Samoupravici«, obnovil. Akt o tem procesu so ukradli s sodišča, a to ne bo izpremenilo poteka stvari, ker so vse zopet znova sestavili.

* V nedeljo so odkrili v Kamniku spominsko ploščo na rojstni hiši »slovenskega generala« Majstra.

* 10. in 11. t. m. se vrši v Beogradu delavski zlet, za katerega je dovoljena polovična voznja.

* V Ribnici na Pohorju stavka v kamnolomih inž. Lenarčiča, Resa in Zapečnika 270 delavcev. Simpatije javnosti so že radi narodno obrambnih ozirov na strani stavkajočih.

* 14 občinskih svetnikov v Beogradu je bilo razčlenjenih, mesto njih je imenovanih 18 novih.

* Mednarodni kongres za zgodovinsko zdravilstvo, ki se je vršil v Zagrebu, je zaključen. Mednarodni gostje so se odpeljali v Beograd.

* Iz Westfalske je prišlo v nedeljo 120 naših rojakov v Ljubljano. 25. t. m. se vrnejo zopet nazaj.

* Dr. Izidor Cankar, naš poslanik pri vladah Argentine, Urugvaja in Brazilije je sedaj predložil svoje dokazilne listine tudi pri brazilski vladi. Ker imamo v južno-ameriških drž. mnogo izseljencev, je njegov posel zelo važen in odgovoren.

* Akademska založba je odprla v Ljubljani knjigarno, ki jo bo vodil Silvester Škerl, lastnik Akademske založbe. Knjigarna bo poleg domačih knjig skušala v prvi vrsti »sistematično utirati pot francoski knjigi«.

* V nedeljo, dne 4. t. m. je bil v Kočevju slovenski dan, na katerem je govoril tudi notranji minister dr. Korošec.

* Učiteljska skupščina, ki je bila radi nedemokratskega obnašanja opozicije razpuščena, se bo 25. t. m. v Zagrebu nadaljevala. Tokrat bodo imeli pristop samo opolnomočeni delegatje.

* Nemški konzulat se je ustanovil v Ljubljani. Vodil ga bo konzul Hans Bernhardt. Naselil se bo v Bleiweisovi c. 34.

mo pri šepetanju in pri pretnjah, kako bo, če bodo prišli Nemci, ampak takemu-le delavcu, kar lepo naravnost povedo, kako in kaj. Če si naš — dobro, če pa nisi, poišči si kruha drugod. Delavci se bojijo iti v ponedeljek na delo, saj ne vedo, ali jih ne čaka že odpust, za katerega zadostuje že najneznatnejši povod.

Toda kljub temu strašnem pritisku, ki teži nad sudetskim ljudstvom, kajti vsi veliki podjetniki in posebno veleposelniki, ki jim je češkoslovaška agrarna reforma pristigla nekaj od njihovih ogromnih veleposelstev, so zvesti in navdušeni henleinovci, kljub temu je več kakor ena sedmina sudetskih Nemcev vztrajala in se jim ni podala. Nek tak delavec je izjavil: »In vendar se ne pustimo ukloniti, mi ostanemo zvesti svoji stranki, kajti dobro vemo, da moremo doseči za svoj narod nekaj le po poti medsebojnega sporazumevanja.«

Ti možje so res junaki, kajti na njih sloni najtežji del borbe za demokracijo in mir v Evropi.

Tedensko zrcalo

Alternativa

Ali bo prišlo kmalu do vojne — to ni gotovo. Toda nekaj povsem drži: da obstoji samo alternativa: ali mir ali svetovna vojna. (»Nova riječ«).

Že Hus jih je poznal

»Nemški rodovi, ki živijo na Češkem, bi morali iti k (češkemu) kralju in mu pri-seči, da bodo zvesti njemu in zemlji — toda to se bo zgodilo takrat, ko se bo kača na ledu grela.« Jan Hus.

Usoda Židov

»Slovenec« v svojem nedeljskem uvodniku razpravlja o židovskem vprašanju tako le:

»Usoda židovstva je tragična in jo moremo najbolj razumeti kot skrivnost nedolžno prelite krvi, ki je bila klicana nad narod in njegovo potomstvo. Toda tudi zanj še pride ura, ko se vrne k svojemu pravemu poslanstvu. Judje niso bili kot narod za vedno zavrženi iz božjega kraljestva, saj je umirajoči Zveličar z besedami: da ne vedo, kaj delajo, tudi njim prinesel odpuščanje. Tudi katoliška Cerkev moli v svojih cerkvenih molitvah, da bi se čimprej približal dan povratka Judov v Očetovo hišo.«

Italijanska rasa

Kot idealni tip italijanske rase se od-slej ne bo več smatral črnookli črnolasec, ampak blondinec. Tako vsaj predlaga novi časopis, katerega namen je, da propagira rasna vprašanja v Italiji.

Sokol in demokracija

Zadnja številka »Tabora« piše pod naslovom »Boj za Sokola« med drugim: »Danes, ko je vsa slovenska demokracija pred tem, da složno in enotno nastopi, Sokoli ne moremo ostati ob strani. Zvesti načelom demokracije in slovanstva ter enakopravnosti vseh ljudi in narodov moramo podpreti to narodno demokratično slovo, ki lahko skupno s Hrvati in Srbi edina ohrani in uresniči cilj vsakega slovenskega Sokola: Srečno svobodno in neodvisno Jugoslavijo.«

Ponižne želje slovenskega gospodarja

V rubriki »Kmečka trgovina« toži »Slovenski gospodar« z vso ponižnostjo, ki li listu pri vladi spodobi: »Zeleti je samo, da bi v bodoče Beograd dajal jasnejše in točnejše informacije o sadni trgovini, stanju marke in o vsebini sklenjenih pogodb, da bi se temu primerno ravnali. Velika krivica nad našim narodom je tudi v tem, da se ne izdajajo tiskovine v slovensčini, kar dela velike preglavice predvsem sadnim kontrolorjem. Člen 3. ustave se je prezrl.«

Unitarizem in politiki

»Proboj« piše: »Dejstvo je namreč, da je nudil jugoslovenski unitarizem že ponovno najrazličnejšim političnim obupancem plašč za izživljanje svojih osebnih ambicij in političnih strasti. Ti naši dnevni politiki so zamazali s svojimi umazanimi rokami jugoslovenski prapor ter ga prignusili mnogim celo dobrim našim državljanom, ki niso znali ločiti ideje od osebe ter so nasledili gonji iz inozemstva plačanih separatistov.«

JNS in JRZ

»Hrvatski dnevnik« prinaša pod naslovom »Bosanski prvaki JNS prehajajo v JRZ iz Sarajeva sledeče poročilo: »Dr. Avdo Hasanbegović, predsednik srbskega kulturnega društva »Gajreta« je izročil pristopnico za JRZ. Ob tej priliki je posestil pretekli teden ministra dr. Mehmeda Spaha in mu je stavil sebe in svoje somišljenike na razpolago.« Razen njega so prešli še drugi veljaki iz JNS v JRZ. »Hrvatski dnevnik« pristavlja, da je obvešččen, da bodo tem prestopom sledili še drugi.

Mi smo bili vedno mnenja, da med JNS in JRZ ni velikih bistvenih razlik. Tudi pri nas v Sloveniji bi gotovo prišlo do več takih prestopov, če bi ne živeli v posebnih svojih razmerah in če bi slovenska JRZ tudi doma bolj poudarjala načela, ki jih zagovarja v Beogradu.

SOTRUDNIKE IN DOPISNIKE prosimo, da pošljejo svoje prispevke najkasneje do vsake srede v tednu.

Maribor na Balkanu - Balkan v Mariboru

Pomenek s »Tagespošto«

Nemci so dolgo sloveli kot narod, ki ga poleg raznih več ali manj vojaških čednosti odlikuje še prav posebno neka skoro pedantična točnost, ki je dajala nemškim znanstvenim knjigam posebno ceno. Ta točnost se je izražala tudi v nemškem novinarstvu, kjer so bile »race« še precej redke.

Tako je bilo. V zadnjem času pa bi človek tega priznanja točnosti nemškemu časopisu ne mogel več brez pridržkov izreči. Tisti zamorci, ki jih je videl nemški novinar v Črni gori samo zato, ker se imenuje Črna gora po nemško »Montenegro«, so to vero močno omajali. Čitatelji so se pri tem odličnem poznavanju rasne teorije tedaj samo smejali, zdaj pa čitamo vesti, pri katerih že ne gre več samo »za špas«. Tako je n. pr. »Tagespost« od 31. avg. prinesla pod naslovom »Die Stimme des Tages« (Glas dneva) poročilo o Mariborskem tednu, ki ga pri najboljši volji ne moremo več šteti med »nenameravane pomote«.

Pisec tega članka izraža v začetku svoje simpatije za Beograd, kjer se lahko govori v katerem koli jeziku in kjer vidiš po knjigarnah nemške, francoske in angleške knjige in časopise. Razen tega so v Beogradu do vseh tujcev izredno prijazni in ustrezljivi. Skratka Beograd ni več Balkan. Balkan je sedaj v Mariboru. Kajti v Mariboru je bilo za časa Mariborskega tedna knjigarnam strogo naročeno, da odstranijo iz izložb vse nemške knjige in časopise... (Kaj je danes že kritični za »balkanizem«!) Čitatelj, ki si hodil

tiste dni po Mariboru in gledal po mariborskih izložbah in si v svoji balkanski zaslepljenosti videl nemške knjige, čitaj »Tagespošto« in takoj te bodo počuli, v kakšni zmoti živiš. Toda vse to morda le ni samo »balkanizem«, za tem se skrivajo morda še neke čisto druge temne sile. Ključ k vsem tem pojavom je našel dopisnik »Tagespošte« v Stalinovi niši na razstavišču M. T., kjer se je prodajala rdeče vezana knjiga o Stalinu (ali bolje: proti Stalinu). Jasno je: kjer se prodajajo take boljševiške knjige, ni prostora za nemške knjige po izložbah... Ne morem si misliti, da dopisnik ni vedel za vsebino knjige, katere naslov in barva ovitka, sta ga tako dražila. Kajti da bi nemški novinar popolnoma nepoučen napisal takole žolčno poročilo, kljub tisti štoriji z zamorcem v Črni gori ne verujem. Tu morajo biti drugi vzroki. In ti vzroki se kaj lepo vidijo v tistem odstavku, kjer je govor o štajerskih nošah in belih nogavicah, ki jih je sedaj tako malo videti v Mariboru. In vsa tista štorija o Stalinu je bila nujna, ker je bilo treba ves odpor proti izzivalni nošnji pripisati komunistom ter na ta način vse to na lahek način diskreditirati. Metoda, ki se je doslej ponekod že čisto dobro obnesla...

Končno pa ima vsa stvar tudi marsikaj dobrega zase. Jasno nam je pokazala pravo ozadje tistih člankov, ki opisujejo boljševiško češkoslovaško. Če je bil med nami morda le še kdo, ki je takim vestem le nekoliko verjel, je tu tako rekoč sam na sebi spoznal, koliko vere gre takim »objektivnim« poročilom. jad.

Naši kinematografi

Kulturnemu Mariboru resnično filmsko kulturo

Že mnogokrat je bilo poudarjeno, da bi morali v Mariboru poživiti kulturno življenje, vse delo v to smer pa enotno, smotno organizirati. V prvi vrsti se poklicane za tovrstno delo kulturne ustanove, pred vsem pa narodnoobrambne organizacije. Doslej pa še nismo imeli sreče, da bi doživeli skupen nastop vseh teh društev! To je za naše razmere kaj značilno. Če pogledamo, kako je v tem oziru za našimi mejami, se moramo zresniti. Smotno in vztrajno delo tam bi nam moralo biti resen opomin za enako akcijo. Vendar se tu ne zganemo, čeprav dobro vemo in vsak dan znova zaznavamo, kakšna mlačnost veje v vrstah našega življenja. Če bi pregledali, kolikšna je borbena sposobnost za narodne interese, bi morali potegniti proketo dolg minus.

V vsem tem snovanju igrajo civilizacijsko kulturne pridobitve našega mesta — kinematografi kaj žalostno vlogo. Te ustanove bi morale vršiti v naši sredini važno vzgojno oblikovalno nalogo, vzbujati in krepiti smisel za kulturne vrednote, ki jih je pridobila človeška družba v tisočletjih. Na kratko: morale bi izvrševati del tiste naloge, ki jo skupno opravljajo gledališče, ljudska univerza, najrazličnejša društva itd. Nekaj takega je povsem upravičeno zahtevati in pričakovati v Sloveniji, saj smo na njeno visoko kulturo tako ponosni.

Pa je žal slika drugačna. Dan za dnem vrtijo kinematografi skoraj samo plažo in le včasih zaide med vso navlakom film z umetniško vrednostjo.

Občinstvo se zabava s praznimi limonadami. In publika je še vesela, da vsaj za nekaj hipov odtrga svoje misli od bedne in prazne vsakdanjosti, ko jih v kinodvoranah v žaru in čaru prelestnih luči bežajo v oči in ušesa osladnosti, prikazane vse do zadnjih odtentov.

Resnično, hvaležno nalogo opravljajo naši kinematografi, saj delijo polna prgišča veselja in raskošja ter zadoščajo v polni meri nenasični množici, ki vpije kakor nekoč: Panem et circenses!

Pa to je v »duhu časa« in bi človek v svoji velikodušnosti še oprostil pregreho. Nikakor pa ne moremo več preko dejstva, da se vsiljuje našim ljudem s filmsko navlakom tujja, nam sovražna in naš narodni ponos ponižujoča miselnost. Pri tem se moramo ustaviti in si zastaviti nekaj temeljitih vprašanj.

Kako to, da moramo v Mariboru gledati in poslušati večinoma same nemške filme, dočim vemo, da imajo danes Čehi, Francozi, Rusi in Angleži filmsko produkcijo na zavidanja vredni umetniški ravni.

Ali morda radi publike, ki razume samo nemški zato, ker je v Mariboru »večina« Nemcev?! Zakaj potem vsa, v srbohrvaščini pisana razlaga tekstov? Mi-

slimo, da pri filmih z umetniško vrednostjo ne čutimo potrebe, da bi vsako besedo razumeli.

In kako naj si razlagamo ono s tedniki? Težki milijoni gredo za mirovno propagando, saj še vedno lebdi nad nami mrtvaški duh 9 milijonov mrličev iz svetovne vojne, mi pa moramo gledati dan za dnem »tedenske slike«, ki prikazujejo manevre, tovarne topov, od parad pijane množice, hura napade na španski in kitajski bojščih, navdušene matere in mladenke, ki pletejo nogavice in šivajo srajce za svoje okrvavljene junake itd. itd. Ironija: tam milijonske žrtve delovnega ljudstva za mirovno propagando, tu pa vsakodnevno zastupljanje tisočev in tisočev!

Mar je v tem zapopadeno kulturno delo, ki ga naj vršijo med nami kinematografske ustanove? Ne in stokrat odločen ne! Kinematografi naj širijo med Slovenci kulturo, naj vzbujajo v slovenskem narodu samozavest z gojenjem smisla za pravilno vrednotenje kulturnih dobrin, zrastlih iz naše in tuje sredine. Posebno je važno to tu na severni meji, kjer so na predku in obstoju našega naroda nasprotno sile vedno na delu! Radi vsega tega zahtevamo Slovenci, ki nam čut za resnično filmsko umetnost ni otopel in ki ne smatramo za nalogo kinematografij prikazovanje plaže:

Hočemo videti in slišati češke, poljske, francoske, angleške in ruske filme, kajti prepričani smo, da razumemo tudi češki, ruski, poljski, francoski in angleški jezik, če ga govore umetniki.

Predstave filmov druge produkcije naj se zmanjšajo na minimum, ker je nam bližja miselnost, ki preveva filme, prihajajoče iz demokratičnih držav!

V bodoče želimo gledati filme, ki jih je ustvarila umetnost, kajti vemo, da ima naše občinstvo mnogo smisla tudi za takšne predstave.

Ker je kino občeloška pridobitev, smatramo, da mora biti dostopen vsem. Radi tega naj se znižajo cene, da ne bo obisk kinov privilegij nekaj tisočev!

Vabila k predstavam — plakati morajo biti spisani seveda v pravilni slovensčini.

Vsej javnosti, vsem narodnoobrambnim ter ostalim kulturnim društvom pa kličemo: Vsaj glede tega vprašanja se znajдите enkrat na skupnem področju in začnite s temeljitim delom.

Erduš.

Glasba je razodetje božje. (Beethoven.) Ironija je sirovost omikanih ljudi. Sreča je vsota večkratnega majhnega veselja. Pametna misel: zadnji člen verige. Dober domislek: zadnji člen brez verige.

Intervju s fiakarskim konjem

(Pogovor s kobilo Liziko Izvoščkovo)

Križ je dandanes, če se hočeš pomeniti z domačim ljudstvom. S prominenco in z višjo gospodo še gre. Radi ti ustrezajo, če jih prosiš za intervju — sijajna prilika za brezplačno reklamo, si mislijo. Težje je z delovnim ljudstvom. Kmet in delavec, revež in nameščenc — vsak te nezapuno pogleda in rajši previdno molči. »Saj veste, človek tako hitro zine kaj preveč o temu, kar ga teži, potem pa ste kar ob službo ali še kaj hujšega. Pa brez zamere, saj veste, da vsak rajši dela, kakor pa sedi...«

Pa sem stopil h gospej Liziki. Je že nekoliko postarna gospa, stara mariborčanka, rodom nekje blizu Ljutomeru. V zgodnji mladosti se je že z uspehom sportno udeleževala, večinoma na Tez-nem. Pa kakor se to pač dogaja s sportnimi veličinami — danes je bedna in pozabljena. Izmozgane ostanke njene delovne sile pa še do skrajnosti izrablja neko izvozniško podjetje. Sedaj je gospa Lizika le še pridna in preskromna delavka. Zato mislim, da sem jo upravičeno prosil za intervju.

»Kako se počutite v svojem sedanjem socialnem položaju?« sem jo najprej vprašal.

»Ja veste, hih, haha, prav za prav ne odgovarjam mojemu zlahkemu rodu.« se je nasmehnila s svojimi redkozobimi štajerskimi konjskimi čeljustmi. Skušala je pri tem posnemati ljubki nasmeh Grete Garbo na bližnjem plakatku Grajskega kina. Potem pa se je zresnila in videl sem, da je bila govorila prej le s trpkim sarkazmom. »Težko je, veste, če se človek muči od ranega jutra pozno v noč za najpotrebnejši minimum svojega vsakdanjega sena. Teško garam, kadar vlečem debelo gospodo... Kadar pa je dež in toča in nevihta in strela in grmenje, tedaj zadaj lepo udobno sedijo pod streho, jaz pa spredaj crkavam v mrazu, vlagi in neurju...«

»Kaj pa pravite o moderni tehniki v službi prometa?«

»Mislite na one bencinske smrdljivce?« pulnila je zaničljivo. »Prav dobro bi lahko opravljali moje delo in jaz bi se lahko umaknila na deželo. Kakor pa je danes položaj, v teh težkih časih je stroj samo konkurenca živi delovni sili namesto da bi ji služil. Sicer pa, da lahko konkurira tem smrdljivcem, me izrablja moje podjetje do kostnega mozga.«

»In ceste? Ste zadovoljni z njimi?«

Gospa Lizika je globoko vzdihnila: »Žalostno, žalostno je to poglavje, še bolj sem pa ogorčena...« Ovila je svojo okorno štajersčino v lahen plašč kranijskega naglasa, skozi katerega pa je včasih sramežljivo pronicil kak lutomerski ū: »Že narodna zavest naših merodajnih činiteljev ne bi smela dopuščati tega skandala. Saj za mene so gotovo mehke ceste boljše od asfalta... Ampak ta »šoder« in blato!! Ali pa požiranje prahu! Poleti bi bila potrebna plinska maska proti prahu, kadar pa začenja dež bi bile menda še najbolj prikladno prometno orodje vodne smučke. Potem pa, kadar pridete malo bolj ven, na deželo... Ti vratolomni jarki, klanci in ožine z zavoji! Če bi bila...« bi predlagala slalomski tečaj in izpit iz gozdnega teka za predpogoje za šoferski izpit. Prepričana sem, da se vrača večina za naše ceste netreniranih tujih turistov s strtimi sedali v svoje asfaltirane domovine...

»Bi vas smel morda tudi kaj vprašati glede naših političnih vprašanj?«

»Boste že oprostili gospod, me kobile smo prepoštene, da bi znale ribariti v kalnem... Vendar pa se radi držimo toplega korita... Zato se ne spuščamo ne v ene ne v druge vrste politike...«

Spoznal sem, da je gospa Lizika razumna ženska, zato je nisem hotel dalje dolgočasiti s komunalno politiko. Opustil sem pomenek o stvareh, ki je ne zanimajo. Pogovorila sva se še nekoliko o zasebnih zadevah, povedala mi je, da ima nekaj otrok, slavnihih sportnikov, govori-la sva o ljubeznih v občini, ker sva vedela, da je ta snov vedno zanimiva, potem sva se pa poslovila... franci.

Marsikatera bi rekla: »Kaj se hoče-mo? Saj govorimo češko in dajemo češko učiti otroka.« To je le taka površna ljubezen, kakor se reče: jaz imam rada tega človeka, a sama ne vem niti kako niti zakaj. — S tem ni pomagano domovini. Njo moramo ljubiti iz prepričanja, poznati jo moramo, skozi in skozi, vedeti moramo, zakaj in iz katerega namena jo ljubimo, in moramo to vročo ljubezen vcepiti v srce otrokom. Take ne izruje ne grom ne borja in lahko se nanjo stavijo skale.

Božena Nemcova.

Mariborski sadni trg

Mesto in vas ga morata nujno preurediti!

Maribor je na glasu, da je eno izmed najlepših naših mest, naš »Jugoslovanski Meran«. Ne toliko zaradi svojih sodobnih mestnih naprav ko — razen ugodnega podnebja — zavoljo svoje krasne okolice, ki vsakega prijatelja prirode navdušuje. Ugodno podnebje kraja se odraža skorajda v nedosegljivi lepoti in dobroti glavnih proizvodov, ki jih rodi ta blagoslovljena zemlja pridnega slovenskega oratarja. **Sadje in grozdje dajeta Mariboru s širšo okolico pravo obeležje.**

Pravkar izvažajo naše sadje. Budno skrbijo, da kakovost ustreza zahtevam tujine. Nadzorstvo po novih predpisih je bolj strogo ko kdaj prej. In kako potrebno je! Smo namreč še preslabi in premalo samostalni, da bi na svetovnem trgu uspeli brez posebnih strokovnih in izvoznopolijskih pregledov. Ko bomo za to vzgojeni, bo šlo brez tega in zato brez stroškov za izvrševanje dotlej pač potrebnih odredb. Za enkrat je glavno: tujina naj dobiva blago, kakršnega zahteva! In takega imamo v rodni letih dovolj.

Človek bi mislil, da je sadni trg vsaj doma kolikor toliko urejen po nas samih. Pa ni. Nemara najslabše je urejen mariborski trg, kar nas preseneča. Vprav Maribor bi moral biti prvi, pa je najbrž čisto zadnji. Kaj mislijo tujci o nas, ko gledajo to sadno revščino na javnem trgu, ni težko uginiti. Pustimo branjevece! Pogledimo, kaj prinašajo in ponujajo okoličani! Sram nas je, da bi vse naštevali. Nekaj pa le moramo povedati!

Ponujajo in prodajajo še vedno najbolj po kupčkih. Taka »sadna razstava« se včasih kar valja po blatnih tleh: nezreli, črvi, krastavi, obtolčeni, sploh neznačni, zakrčjavljeni, povrh dostikrat grdo umazani plodovi, ki bi jih bilo boljše doma uporabiti. Morda za sadjevec, za sušenje ali za drugačno ohrano. Če niso samo še za svinje ali za na gnojišče. Pa nam jih vsiljujejo za drag denar. **Najrevnejši sloji jih kupujejo.** Kupčke tako postavljajo, da je lepša stran sadu k tebi obrnjena. Grda prevara.

Nedavno je vprašala revna mariborska gospodinja: »Ali nimate lepšega sadja? Pa še toliko zahtevate za ta izbiček!« Okoliški prodajalec se ji odreže: »Že, že,

pa lepše sadje letos lahko doma prodamo.«

Pa kaj bomo o tem mnogo govorili! Vsakdo se lahko vsak dan — posebno še ob večerih — sam prepriča, kakšen je mariborski sadni trg. In z grozdom, ki je naš najzlahnejši sad, ni nič boljše. Krasne sadne razstave so malo zalegle. To je sramota, ki jo moramo odpraviti! **Mesto in vas morata mariborski sadni trg nujno preurediti!** V korist mestu in meščanom, kakor v korist okoliškim sadjarjem in vinarjem ter ne naposled v prid tujskemu prometu.

Podobno ko v Mariboru je po naših drugih mestih in potrošnih središčih. Izjeme so bolj redke. Povsod je treba poskrbeti, da se označene razmere na domačem sadnem in grozdnem trgu temeljito popravijo. Pri tem sodeluje lahko več činiteljev. Za Maribor predlagamo:

1. Ureditev sadnega trga naj izvede mestna uprava po strokovnem tržnem nadzorstvu.

2. Mestna uprava naj povabi na sodelovanje Vinarsko in sadiarsko šolo v Mariboru, vse Vinarske in Sadiarske podružnice v Mariboru in okoliških krajih, Vinarski in sadiarski zavod v Mariboru, Kmetijsko družbo, uprave najbolj prizadetih občin v mariborski okolici, okrajno glavarstvo, »Putnik«, Olepševalno društvo itd.

Nalašč smo navedli toliko činiteljev in bi jih lako še več našeli, ker vemo, da bi vsak mogel na svoj način nekaj pomoči, da veliko pomanjkljivosti skupno odpravimo. Največ pa je odvisno od tistega, ki naj delo smotrno uravnava in vodi. To je mestna uprava. Potrebni stroški za to se bodo bogato izplačali. Pomagano bo mestu, vasi, potrošnikom in našemu ugledu.

Ko je pisec pred desetletji hodil po Tirolskem, tudi tam okoli Bolcana in Merana, je občudoval tamkajšnji domači sadni in grozdni trg. Danes, po toliko letih, zopet misli nanj in želi, da bi mi nič ne zaostajali za tistimi kraji. Da bi naš lep Maribor prav kmalu zaslovel in postal »Jugoslovanski Meran« tudi v tem pogledu!

Andrej Zmavc.

Vas potrebuje novih pionirjev

Polagoma sprejema tudi vas bogate pridobitve moderne tehnike in znanosti; tudi na vas prodira duh novega časa. Toda naše poljedelstvo je še daleč od tega, da bi bilo deležno vseh ugodnosti, ki so mu dane ob današnjem stanju duhovne in materialne kulture. Vasi manjka pravih pionirjev, ki bi znali in mogli kčiti kulturi pot v njene domove.

Z učiteljem je vas dobila pravega znamilca kulture in napredka, pravega boritelja proti duhovni temi. Vsa »gospoda«, ki je pred njim živel med kmetiskim ljudstvom, kot n. pr. graščak in dr., je imela edino nalogo, da kmeta izžema in ga drži v pokorščini in ponižnosti.

Naselitev zdravnikov v vasi je omogočila, da so se kmetje jeli bolj koristiti tudi s pridobitvami medicinske znanosti. Le žal, da je posel podeželskih zdravnikov vse preveč pridobitnega značaja in vse premalo socialnega. Hočem reči, da zdravniki na vsi ne bi smeli samo zdraviti bolnikov, temveč morali bi tudi proučevati zdravstvene razmere na vasi, proučevati kmečko prebivalstvo o zahtevah moderne higijene ter dajati oblastvom nasvete za primerne ukrepe radi zboljšanja zdravstvenih razmer na deželi.

Toda vas rabi poleg učitelja in zdravnika tudi agronom. Če hočemo, da bomo s svojimi poljedelskimi pridelki konkurirali na svetovnem tržišču, je neobhodno potrebno, da naše poljedelstvo, če že ne vodi, pa vsaj nadzorujejo agronomi. Število mladih brezposelnih agronomov,

ki so dokončali študije na domačih univerzah, narašča iz leta v leto. Po srezih so pa nastavljeni absolventi srednjih kmetijskih šol in še ti vršijo večinoma samo pisarniške posle. S tem je kmetom prav malo pomagano. Veliko pa bi se mogli okoristiti naši kmetje, če bi občine najele v službo diplomirane agronome in jim dale v obdelavo primeren kos zemlje ter stalno plačo. Agronomi pa bi bili dolžni dajati kmetom nasvete, voditi poskusne postaje ter vzgajati semena in sadike, v zimskem času pa prirediti predavanja in tečaje za kmečko mladino. Agronomi bi eventualno mogli voditi tudi kmetijske zadruge za nakup orodij in strojev oz. za prodajo kmetijskih produktov. Mogli bi voditi statistiko o poljedelski produkciji ter z rezultati postreči državni oblasti. Z njihovo pomočjo bi se dalo tudi v agrarno produkcijo uvesti gotov red. Agronomi, ki so večji tudi v gospodarstvu, bi namreč zasledovali prilike na tržiščih ter kmetom odsvetovali gojenja onih vrst pridelkov, katere imajo na trgu slab izgled. Tako bi se poljedelci izognili raznim krizam ter nenadnim padcem cen, ker bi se dala že v naprej omejiti produkcija onih produktov, ki jih je v izobilju.

Ne bom našteval vseh koristi, ki bi jih vas mogla imeti od nastavljenega agronoma, a gotovo je, da bi se občini s to tero poplačali stroški, ki bi jih imela z njegovim vzdrževanjem.

Ra.

Konec hmeljske sezone v Savinjski dolini

Žalec, 5. septembra 1938.

Savinjska dolinjanje utihnili. Zadnji tedni je poleg živahnosti, ki jo ustvarijo obiralci poleg pridnih kmetijskih gospodinj, ki imajo v tem času ogromno dela. V isti vrsti so tudi dovažalci in sušiči hmelja. Vse noči je na hmeljskih sušilnicah luč in ropot. Dela se dan in noč in je v kurilnicah »večni ogenj«. Tega sedaj ni več in hmeljarji so zopet zaposleni z ostalimi kmetijskimi deli. Obiralci so se razšli tja proti Gornji in Salski dolini, Prlekiji, Halozah, proti Sotli in Savi do Krškega polja in celo na našo gorenjsko in hrvaško stran. Z odhodom obiralcev so utihnile tudi bučne pesmi, zato je naša dolina res nekako utihnili.

Kakšen je letošnji hmeljski pridelek? Po kakovosti izvrsten z redkimi primeri. Množinsko pa zelo zaostaja za lanskim. Redki so letos tu hmeljarji, ki so nabrali toliko kot lansko leto, tretjina je nabrala komaj polovico, večina pa manj kot polovico od lanskega pridelka. Imamo mnogo primerov, ko so prišli nekateri komaj na tretjino lanske letine. Tako je bilo v neki vasi lansko leto prodanega 344 metrskih stotov hmelja, letos pa je pridelanega v tej vasi po splošni oceni komaj 70 metr. stotov. Že iz tega vidimo, da bo pridelek zelo pičel.

Prodaja še ni razvita in pravijo židje, ki so glavni nakupovalci za hmelj, da morajo nekoliko počakati, da se razčisti svetovno-politični položaj, kar naj bi se zgodilo v tih dneh na hitlerjevem kongresu v Nürnbergu. Bomo videli.

Nekaj blaga je bilo že prodanega do najvišje cene din 25.— za kg. Vsi pa pričakujejo v tem oziru izboljšanja in višje cene, ker ga bodo tudi v drugih državah malo pridelali. Dobro je to, ker naši hmeljarji blaga ne ponujajo in si vsaj s tem ne kvarijo cene. Hmelj je naš glavni dohodek, ki je važen za celotno narodno gospodarstvo.

Slinavka in parkljevka pa še sadni izvoz

Strogi predpisi, ki so sedaj tudi v Mariboru v veljavi, da se prepreči širjenje te nevarne kužne bolezni, so našega kmeta, ki prav sedaj spravlja sadje za izvoz, precej zadeli. Kajti radi pomanjkanja

konj je kmet prisiljen, da se s svojo govejo vprego, ki ne sme v mesto, v loku izogone ogroženemu pasu in pelje sadje v Pesnico, kjer seveda nakladanje zastaja. Razen tega je posredništvo prevoznikov s konjsko vprego in z avtomobili prevoz podražilo in tako je marsikateremu kmetu izvoz malone nemogočen.

Strogi varnostni predpisi so gotovo potrebni in jih kmetje odobravajo ali vsaj razumejo, a tudi oblast bi morala kmetom v njihovem težkem položaju pomagati, da ne bi trpel naš izvoz.

Sicer pa se je slinavka in parkljevka že večkrat prenela k nam iz drugih predelov naše države, zato bi bilo umestno, da bi oblasti tudi drugod obrnile vso potrebno pozornost na zatiranje te nevarne živinske kuge.

Spoštujmo resnico - hčerko božjo!

Laž ne more roditi božjega blagoslova

Ugledni sarajevski nadškof dr. Šarić ima svoje glasilo »Katolički tjednik«. V tem listu razpravljajo iskreno tudi o vprašanjih, ki jih neki naši časopisi kaj radi zatajajo, ker resnice — te hčerke božje — ne spoštujejo. V sarajevskem »Katoličkem tjedniku« resnico branijo, laž pa pobijajo in licemerstvo zatirajo tudi pri ljudeh svoje vrste. Razkrivanje takih stvari smatrajo za potrebno in obče koristno.

Nedavno je »Katolički tjednik« razpravljal o pomanjkanju avtokritike — lastne ocene, presoje samega sebe — v katoliškem življenju. So namreč ljudje, ki odklanjajo in prepovedujejo vsakršno presojo Cerkev same, pa tudi njenih predstavnikov in ustanov. Od drugih zahtevajo samo hvalo in povečevanje teh stvari. Na njih ne smeš videti ne ugotoviti nobene napake. Škodoval bi ugledu cerkve. Domišljujejo si, da je v katoliškem življenju zmeraj vse v redu in zato vsaka ocena njihovega delovanja krivična. Nasledki takega mišljenja so lahko usodni. Tako mislijo in delajo slepci. Prikrivanje in zatajevanje resnice je za cerkev kvarno. Odgovornost pred Bogom je velika, ko zapuščajo za seboj sama pogorišča in gnilobo. Morda pri zaprtih vratih še priznavajo pomanjkljivosti in napake v katoliškem svetu, javnost pa ne sme o vsem tem ničesar vedeti

ne videti, ker bi to božja škodilo cerkvenim in katoliškim koristim. O nedostatkih je pač treba molčati — pravijo — in jih zakrivati. Kar koli storijo cerkvene osebe, mora veljati pred svetom za dobro in nezmotljivo. Moraš samo hvalliti in povzdigovati vse, kar je katoliškega. Brez pretiravanja in enostranskega prikazovanja ter brez zavijanja resnice pa to ne gre. Tako še vedno mislijo in delajo neki ljudje okoli izvestnega katoliškega časopisa pri nas.

Ugledni »Katolički tjednik« končno ugotavlja:

»**Odkrilo povemo, da mi drugače mislimo. Kajti tako ravnanje ne koristi dobri stvari ne ugledu cerkvenih naprav, marveč jim škoduje. Moč katoličanstva je v resnici. Dobro in pravilno služi katoličanstvu le tisti, ki služi resnici in jo povsod priznava. Laž ne more roditi božjega blagoslova.**«

Da, resnica je hčerka božja. Blagot deželi, ki ima take propovednike, kot jih zahteva »Katolički tjednik«! Narod ljubi in spoštuje blagovestnike resnice, sejalce miru in ljubezni. Pravi apostoli ne sejejo prepira med ljudi in zato ne zanjejo viharja. Nikoli se ne bojijo presoje samega sebe, kakor se ne bojijo čiste resnice. Drugim pa resnica oči kolje. Človek božji, premisli in sodi o tem z jasno svojo glavo!

Počkov.

Naše tržišče in cene

Hmelj. Letošnji pridelek bo po uradnem poročilu znašal okoli 13.000 stotov. Hmelj je letos prvovrsten in se trgovina prav lepo razvija. Doslej je bilo prodanih iz prve roke že 2.300 stotov. Plačujejo ga kilogram po 22 do 25 din, slabše blago manj. Na Češkoslovaškem je nabiranje prav tako že pred koncem. Cene v Zlatcu so 16—21 Kč (24—31 din), Uštek in Roudnice 12—15 Kč (18—22,50 din).

Sadje. Na inozemskih tržiščih se za naše sadje precej zanimajo in so cene precej čvrste. 2,85—2,90 din za kg jabolka.

Pšenica: se prodaja po 147—157 din za kg.

Koruza: 130 din za 100 kg.

V podrobni prodaji so plačevalci za kg: krompir 0,75—1,50 din, čebula 2—3 din, kislj zelje 4 din, paradižniki 2—4 din, jabolka 2—8 din, hruške 5—10 din; jajca komad 0,50—1 din, kokoši po 18—25 din.

SEJMI

12. septembra: Loški potok, Kočevje. Št. Vid pri Štici. Veliko Mraševo. Središče, Loka pri Zusmu.
13. septembra: Šmartno pri Litiji. Kamnik, Ormož, Maribor, Dobova, Dolnja Lendava.
14. septembra: Žužemberk, Celje, Ptuj, Trbovlje, Golobinjek, Petrovče, Ščavnica, Vitanje.
15. septembra: Polšnik, Pletenje, Trbovlje, Turnišče.
16. septembra: Rakek, Maribor. Št. Lenart nad Laškim.
17. septembra: Mokronog, Brežice, Celje, Trbovlje, Kapele pri Brežicah.

RADIO LJUBLJANA

od 11. do 18. septembra 1938.

NEDELJA. 11. sept.: 8 Pevski zbor »Zarja« iz Trbovelj, vmes plošče. 9 Napovedi, poročila. 9.15 Prenos cerkvene glasbe iz trnovske cerkve. 9.45 Verski govor. 10 Kwartet mandolin, vmes plošče. 11 Otroška ura. 11.30 Opoldanski koncert Radijskega orkestra. 13 Napovedi. 13.20 Za kratek čas in dobro voljo (plošče) 17 Kmet. ura: Več dobrega semena — več pridelka (ing. Fr. Mikuž). 17.30 Prenos tekme harmonikarjev z velesajma. 19 Napovedi, poročila. 19.30 Nac. ura. 19.50 Koncert Radijskega orkestra. 21 Prenos petja in glasbe iz restavracije Češar na velesajmu. 22.15 Citraški duet (gg. Emil Mesgollits in Marijan Hebein).

PONEDELJEK. 12. sept.: 12 Vesele pesni (plošče). 12.45 Poročila. 13 Napovedi. 13.20 Opoldanski koncert Radijskega orkestra. 14 Napovedi. 18 Po domače (plošče). 18.40 Duševne bolezni in značaj (gg. prof. E. Hrovat). 19 Napovedi, poročila. 19.30 Nac. ura. 19.50 Zanimivosti (gg. Mirko Javornik). 20

Koncert: Sodeluje g. Jean Francl. operni tenorist in Radijski orkester. 21.30 Koncert na wurliških orglah (plošče). 22 Napovedi, poročila. 22.15 Prenos petja in glasbe iz velesajmske restavracije Češar. Konec ob 23.

TOREK. 13. sept.: 12 Baletna glasba (plošče). 12.45 Poročila. 13 Napovedi. 13.20 Pisana šarca (plošče). 14 Napovedi. 18 Pester koncert Radijskega orkestra. 18.40 O našem narodno-obrambnem delu. II. del (gg. prof. Etbin Boic). 19 Napovedi, poročila. 19.30 Nac. ura. 19.50 10 minut zabave. 20 Polke in valčki (plošče). 20.30 Bachova ura. Sodejleta gđc. Silva Hrašovec (klavir) in Radijski orkester. 21.15 Koncert Radijskega orkestra. 22 Napovedi, poročila. 22.15 Prenos lahke glasbe iz kavarne Nebotičnik. Konec ob 23.

SREDA. 14. sept.: 12 Uverture (plošče). 12.45 Poročila. 13 Napovedi. 13.20 Sornov šramel-kvartet. 14 Napovedi. 18 Operetni napravi (plošče). 18.40 Mladinska ura: Opazuj in poskušaj (gg. prof. Miroslav Adlešič). 19 Napovedi, poročila. 19.30 Nac. ura. 19.50 Šahovski kotiček. 20 Večer lahke glasbe. Sodelujeta Pevski jazz-kvartet, citraški duet (gg. Kosi—Skok) in g. Roman Petrovčič (bariton solo). 22 Napovedi, poročila. 22.15 Plesna glasba (plošče).

ČETRTEK. 15. sept.: 12 Operni napavi (plošče). 12.45 Poročila. 13 Napovedi. 13.20 Harmonika solo, igra g. Lojze Kokali. 14 Napovedi. 18 Iz Leharjevih operet (koncert Radijskega orkestra). 18.40 Slovenščina za Slovence (gg. dr. Rudolf Kolarič). 19 Napovedi, poročila. 19.30 Nac. ura. 19.50 10 minut zabave. 20 Koncert pevskega zbora Glasbene Matice. 20.45 Poskočne in vesele (plošče). 21 Koncert Radijskega orkestra. 22 Napovedi, poročila. 22.15 Koncert lahke glasbe. Sodelujeta g. Drago Zagar in Radijski orkester.

PETEK. 16. sept.: 12 Iz naših logov in gajev (plošče). 12.45 Poročila. 13 Napovedi. 13.20 Vesel opoldanski koncert Radijskega orkestra. 14 Napovedi. 18 Godbe na pihalja (plošče). 18.40 Ženska ura: Obvezno ljudsko zavarovanje (gg. Cirila Štebi). 19 Napovedi, poročila. 19.30 Nac. ura. 19.50 Zanimivosti za planince: O letošnjem kongresu slovenskih planincev c Pragi (gg. dr. R. Brilej). 20 Koncert. Sodelujejo: gđc. Stefanija Pavovčič, g. prof. Marjan Lipovšek (spremljiva) in Radijski orkester. 21.20 Orglice in harmonika (gg. Avgust Stanko in Franc Petan). 22 Napovedi, poročila. 22.30 Angleška plošče. Konec ob 23. uri.

SOBOTA. 12. Malo za šalo, malo za res, pesmi vesele in glasba za ples (plošče). 12.45 Poročila. 13 Napovedi. 13.20 Opoldanski koncert Radijskega orkestra. 14 Napovedi. 18 Za delopust, igra Radijski orkester. 18.40 Socialno skrbstvo v Ameriki (gđc. Zlata Pirnat). 19 Napovedi, poročila. 19.30 Nac. ura. 19.50 Pregled sporeda. 20 O zunanji politiki (gg. dr. Alojzij Kuhar). 20.30 Malo za šalo, malo za res, pesmi vesele in glasba za ples (plošče). 21 Prenos iz opere »Falstaff« iz Rima, v odmoru napovedi in poročila.

Kulturna obzoria

Knjiga na vaši

Pri nas kaj radi povemo, koliko knjižnic je po našem podežlju in po potrebi prinašamo tudi statistike knjig, ki jih imajo te knjižnice. Naše ljudstvo rado bere; saj težko najdete domačijo, kjer ne bi imeli naročenega vsaj enega lista, kakega mesečnika in knjig ene naših knjižnih založb. Berejo vsi: od pastirice na paši pa do starca, ki se je umaknil za peč in ki skozi očala sledi črkam ter se čudi vsemu novemu na svetu.

Popolnoma drugačna slika se vam pa pokaže, če pogledate v omare teh knjižnic. Zvečina najdete po teh omarah vslovensko literarno revščino, ki jo prav pridno podpira tuj kič. Res je, da smo Slovenci do danes napisali bolj malo kriminalnih in detektivskih romanov, ki nam jih tako rado servira naše dnevno in tedensko časopisje. Najbrže se to pisanje pri nas ne obnese, ker pač poznamo vsi predobro svoje življenje, da bi nam ga mogel kdo pred očmi tako pretvarjati, da bi mu verjeli. Nadalje imate po teh knjižnicah zastopane vse tiste domače in šolmaštarske vzgojnice, ki so pisali iz prelepega in čednostnega namjenja, da bi vzgajali preprosto ljudstvo.

Dà, to je tisto: kdo je vse pri nas vzgajal in na kak način se je vzgajal? Kje so danes uspehi vsega tega vzgajanja? Tako je, da mora človek, ki hoče vzgajati, biti na kak način prepričan, da ni nekaj v redu z našimi ljudmi, da je treba popaziti na mladino, da ne bi zaslala na stranpota. Tak vzgojitelj je potlej vzgajal v šoli s palico po onem lepem slovenskem pregovoru, da šiba novo mašo poje, za odraslo ljudstvo pa je pisal knjige, kjer se je bralo o hudobnih Mihcih in pridnih Janezkih in kako je na koncu vedno pravica zmagala. Pa bo kdo rekel, ali vendar je bila neka etika v tem pisanju in preprosta je bila, kakor je preprosto naše preprosto ljudstvo. Za boga, kaj vse najdeš po teh knjigah? Ropce, umore, izdajstva in da so hodili ljudje zato v Ameriko, ker doma niso hoteli ubogati staršev itd. Človek se šele danes zaveda, kako veliko nalogo je opravil Cankar, da je pomagal razbiti vso to laž in licemerstvo, ki ga je prinašala te vrste literatura. Samo trohice pravega resničnega življenja, ki bi te količkaj pretreslo, ne najdeš v teh knjigah.

Od tistih časov do danes se razmere pri nas niso kdo ve kaj spremenile. Za lakozvane »ljudske« založbe niso pri nas nikoli pisali kak Prešeren, Levstik ali Cankar, za nje ne piše Kranjec, ampak za nje pišejo tisti šolmaštri, ki jih je bilo

vedno malo sram umetnosti in ki so to umetnost zatajevali, v kolikor je niso sploh javno napadali. Kaj bi z umetnostjo med preprostim nepokvarjenim ljudstvom?

Te vrste šolmaštarska umetnost, ki ni nikdar prenehala s prstom kazati na dobro in slabo, pa je našemu ljudstvu samo škodila. Omenil bi na primer knjigo, ki jo je izdala pred leti neka naša poljudna založba. Knjiga prinaša zbirko leposlovnih sestavkov o materi. Dosti dozbrega je v njej, ali tudi dosti solzavih zgodbic, ki kažejo s prstom na mladino, da potlej vzbudijo v njej odpor ali pa hinavščino. Pravi umetnik ne bo nikoli kazal s prstom na življenje, poskušal ga bo razumeti v vsej njegovi razsežnosti in zamotanosti.

Knjiga opravlja na vaši veliko vzgojno delo — seveda ne didaktično; kajti pravi umetnik nikoli ne poučuje. Umetnik vpliva s svojo knjigo neposredno, ustvarja v nas razpoloženje, ki nas dviga in plemeniti. Tako etično visokostoječa dela pa more dati ljudstvu le etično zgrajen človek.

Zmotno je zelo razširjeno mnenje, da preprosto ljudstvo ne razume knjig velikih umetnikov, — ampak resnica je le-ta, da smo imeli pri nas bore malo knjig, ki bi jih napisali taki ljudje. Prevedite katerokoli Zolajevu ali Tolstojevu delo in ga dajte našemu kmečkemu človeku. Z veseljem ga bo bral. Spominjam se, da sem naletel na pismo kmečkega dekleta, kjer je pisala fantu, kako jo zjutraj »zarja bedečo še najde« in da plaka »osamela na mokri blazini«. Obračal sem tiste vrstice, ki so se brale kakor pesem in ki so mi bile nekam znane. Dà, to je bil naš Gradnik. To navadno kmečko dekletko, ki ni hodilo v nobeno drugo šolo razen v ljudsko, je moralo dojeti te verzice, ker jih sicer ne bi prenesla na pismo za fanta.

Težko pa človek gleda, kako si kmečki ljudje nosijo iz svojih podeželskih knjižnic razne tarzanade, karlmajjade in kar je še takega blaga. Naše ljudske založbe bi morale dajati med ljudstvo visokovredna dela, ki bi jih pisale naše najboljše moči. Lahko se zgodi, da bodo nekoč odgovarjali pred svojim ljudstvom, ki so ga pitali s tako manjvredno hrano, v kolikor že ne odgovarjajo. Danes imamo ljudi, ki so nam zmožni napisati ljudsko knjigo, ki bo tudi ljudska umetnina. Podeželske knjižnice pa bi naj kupovale samo res vredna dobra dela. —rč.

Pripombe k repertoarnemu načrtu

Gledališča, tudi mariborsko, so že izdala svoje repertoarne načrte, iz katerih bodo črpala dela v novi sezoni. Jasno je in razumljivo, da tak repertoarni načrt ne pomenja nekaj trdnega in stalnega, kar se ne bi dalo med letom dopolniti in izpremeniti. Ker pa je z njim zvezano tudi vabilo na abonma in se na podlagi njega občinstvo odloča za nekakšno naročilo,

ki veže za celo leto, je tak repertoarni načrt vsaj v glavnem obvezen tudi za upravo gledališča.

Način, kako se tak repertoar razpiše, se mi še vedno ne zdi popoln. Zdi se mi, da ima pri vsem tem občinstvo, ki bo šlo na te predstave, še vedno premalo besede. Kajti to je videti tako nekako kakor kaká naredba. Če ti je všeč, pridi, če ne,

pa pusti. Prav pri nas, kjer pomen gledališča presega njegove možnosti in njegovo kulturno ter umetniško vrednost in imamo največji interes, da ga čim bolj populariziramo, se mi ta praksa ne zdi posebno primerna. V kolikor gre tu za kako krivdo, ta ne zadene toliko gledališke uprave kakor dnevno časopisje, ki bi moglo na tem področju še marsikaj storiti. V nekem švicarskem listu sem, kar se tega tiče, čital zanimivo anketno s razpisanimi nagradami (abonmaji), ki bi jo mogli tudi pri nas uspešno posnemati. (Moj bog, saj znamo posnemati tudi toliko nepotrebnih stvari!) Omenjeni list je napisal 24 naslovov klasičnih in 24 naslovov modernih del, izmed katerih so mogli čitatelji izbirati delo, ki bi ga najraje videli. Če bi se pri nas temu pridružili še nasveti iz občinstva, bi menda gledališče pridobilo precej prijateljev.

Mariborsko gledališče je obljubilo za to dramsko sezono 4 slovenska, 3 srbohrvatska, 2 češki, 2 ruski, 4 angleška, 4 nemška in po 1 francosko, špansko, madžarsko in finsko delo. Preseneča pri tem pregledu izredno visoko število angleških in nemških del, proti enemu edinemu francoskemu delu. To sorazmerje, ali bolje nesorazmerje 12 neslovanskih proti 11 slovanskim delom se bo pač med letom še popravilo. Pričakovati je vsaj, da dobimo še kako slovensko noviteto. Hudo pa nas prizadene, da tudi letos ne bomo videli dveh slovenskih novosti, ki predstavljata morda najzanimivejši pojav v slovenski povojni dramatik in ki sta si priborili pot na odre izven naše ožje domovine. V mislih imamo Kreftovo »Veliko puntarijo«, ki jo napovedujejo za to sezono v Pragi in v Nišu ter Potrčevu »Kreftovo kmetijo«, ki jo bodo igrali v Osijeku. Ali so naše razmere res tako ozke, da se morajo iti naši umetniki še vedno najprej v tujino predstavljati? V tolažbo pa dobimo Čapkovo »Mater«, ki nas bo — upamo — vsaj deloma oddolžila.

V opernem repertoarju smo šli letos zopet za korak naprej. Obljubili so nam že cela 4 dela, med njimi celo »Aido«. To je vsekakor velika samozavest!

Med operetami dobimo letos dve slovenski izvirni: Gorinšek-Jiranečkovo in Rasbergerjevo. Zdi se, da so razmere naši domači produkciji na tem področju bolj ugodne kakor naši izvirni dramatik.

Kulturni drobiž

Študijska knjižnica v Mariboru pričinja s 12. sept. zopet s popoldanskimi uradnimi urami.

Neodvisno gledališče v Mariboru priredi v petek, 16. t. m. ponovitev kitajske dramske pesnitve »Breskov cvet«, ki je pred nedavnim tako lepo uspela. Poleg tega bodo igrali Shakespearjevo »Strašno žalostno komedijo o Piramu in Tizbi«. Predstava se bo vršila v veliki Kazinski dvorani. Neodvisno gledališče si je pridobilo že veliko naklonjenost občinstva in se namerava sedaj organizirati na združni podlagi.

Užhorodsko gledališče, ki se je radi jezikovnih sporov med Rusi in Ukrajinci že razšlo, bo vendarle ostalo. S tem so dobili podkarpatski Rusi svoj kulturni hram.

Dramo o kralju oboroževanja, znanem milijonarju Bazilu Zaharovu, ki jo je napisal švicarski pisatelj Max Gertsch, bodo igrali to sezono v Baselu. Njen naslov se glasi: »Poslednja kupčija gospoda Bazila«.

Dunaj brez komponistov. V zadnjem času se je iz Dunaja izselilo precej znanih operetnih komponistov. Kalman je šel v Curih, Strauß v Pariz, enako Stolz. Izmed znanih sta ostala tam le Lehár in Strecker.

Knjiga o letu 1848. V Parizu je (pri založbi A. Collin) izšla knjiga, ki jo je napisal Felix Ponteil o revolucionarnem letu 1848. Pisec navaja poleg drugega zanimivega zgodovinskega političnega, gospodarskega in socialnega gradiva še prav duhovito izdelano primerjavo z današnjim časom.

Londonska razstava nemške »skažene« umetnosti je sprožila v nemškem in drugem časopisju vročo debato. Slike so namreč Londončanom izredno ugajale in to je postalo nekaterim nekoliko neprijetno. V oficialnem glasilu »Völkischer Beobachter« so ugotovili, da so bile med razstavljenimi tudi slike, ki jih doma niso zavrgli. V glavnem je šlo za dela znamenitega nemškega slikarja Lovisa Corinth. Člankar očita prirediteljem, da so razstavili dela iz vseh dob umetnikovega življenja, dočim so Nemci zavrgli samo umetnikova zadnja dela, ko so se na njegovem ustvarjanju že poznali sledovi težke bolezni (kap). Toda prireditelji se niso dali ugnati. Kot dokaz, da je ves Corinth »na indeksu«, so navedli članek, ki je izšel pred temi leti v istem časopisu, kjer menda isti člankar govori o tem, da je bil Corinth »v svaštvo z židovstvom« in da pomenja njegova umetnost propad umetniškega razvoja in umetniških idealov. V ostalem pa, tako trdijo prireditelji, so razstavili na tej razstavi vprav dela iz zadnjih let njegovega življenja. Kot dokaz Corinthove »skaženosti« so navedli tudi neka jstavkov iz Rosenbergovoga »Mita 20. stoletja«.

Jože Danev:

Ali res nismo tlačani?

Ali res nismo, bratje, tlačani na zemlji tej svoji kakor prekleti, na svoji zemlji kakor zakleti vse dni —?

Dedi so zrušili gradu oblast, padla je tlaka —; a našo vas nova je stisnila past. V banke, palače zaril se je roj kakor pred soncem v temo, po barjih v prečutih nočeh si iskal je veselje.

ob čaši šampanjca slavil je brezdolje. Za mali ta broj je naš narod oral in sejal iz žuljevih svojih dlani najboljšega kruha dajal in — kri.

Ali niso tlačani dajali krvi in sveta njim, ki so brez pravde srca na Španskem, Kitajskem, Japonskem, metalni le strup na plodnata tla?

Ne, bratje!

Do konca svobodo zvojujmo za staro se pravdo bojujmo.

LOJZE ZUPANC

Dvajset dinarjev

V letu Gospodovem, ko je pošten človek za dvajset dinarjev dobil pri peku komaj tri kilograme kruha, je mizarški mojster Štefan Goršič lepega dne ostal tako rekoč brez dela in zaslužka ter se vrnil med tiste milijone brezposelnikov, ki so z zdravimi rokami in željni dela postali v breme sebi in vsemu za gladno gorje slepemu in gluhamu svetu. Postaviti je pričel v prazni delavnici, se dolge, dolge ure naslanjal z upadlimi prsi na skobelnik in čakal naročil. Bilo je v predpustu, v času, ko je vsa leta nazaj mladem imel dela na pretek, ko so pa mladi ljudje prihajali in si po navadi že dolge tedne pred oklici pri njem naročili postelje, omare in mize, tako, da je često on sam vedel preje kakor župnik, koliko parov bo v tistem predpustu stopilo pred oltar.

Toda letošnji predpust je bil zaklet. V fari je bilo resda nekaj deklet, ki so se preko dolge, mrzle zime poredile, a oklicev ni bilo. Končno je prišlo marsikaj tudi župniku na uho. Nič več ni mogel zatiskati oči in mižati in se prenevedati, kakor da ne vidi tistega, o čemer že vsi farani žužnjajo. Zdaj je prišla vrsta nanj. Prišel je klicati dekleta posamič v župnišče. Tamkaj je vrtal in vrtal vanje z vprašanji, vsaka pa je umikala oči pred

njegovim strogim pogledom, skrivala zardeli obraz v dlani in hipala v neutolažljivem joku:

»Jezus Marija, saj bi me vzel, verjmite, pa ne more, ko pa nima dela ne zaslužka...«

»Nemarnica!« je renčal župnik in se prestopal z nemirnimi koraki po zadimljeni sobi. Žuljil je med suhimi ustnicami slinasto viržinko, si jo neprestano naštegal, v misli pa se mu je pletlo grenko spoznanje: »Da, da, prav je povedalo dekletko. Dela ni, dela! Le kam naj gresta, vrabca uboga, ko pa nimata niči toliko svoje zemlje, da bi lahko preko noči glavo položila nanjo. Da, da, ti presneti časi...« je godrnjal sam s seboj, na dekletka pa je renčal, kakor da hoče prevpiti vsebi glas, ki mu je prišepetaval črne zgodbe o pomanjkanju, v katerega so zabredli ljudje, ki bi radi delali, pa dela nimajo...

Čez čas pa je le sunil v tišino z narejenim, strogim glasom:

»Pa kam boš zdaj... ko si takšna... to mi povej!«

»Ne vem, gospod«, je dekletko znova zajokalo.

Vsega tega Štefan Goršič ni videl, a je tem bolj čutil, da se od dne do dne vtihotaplja v njegovo delavnico mir, tisti

gluhi in tisočkrat prekleti mir, ki ga ne moti hreščanje žage in hrustanje ostrega obličja.

»Nemarni čas!« je sikal in se zapiral v tiho delavnico, da bi ne gledal žalosti, ki se je zagrizla v ženine objokane oči. Toda potihoma je le še zmerom upal, da se bo obrnilo na boljše, da bo spet prijel za žago in delal zase, za ženo, za sedmero otrok — — —

Ko pa je predpust minil, je bilo končno pri kraju tudi z njegovim upanjem, ko je sanjal in sanjal, da bo sedaj od nekoč prišel nevestin oče ter naročil bališ za hčerko. Poslej je občepel ob stružniku v delavnici, se predajal praznemu sanjarjenju, si grizel nohte in zatiskal ušesa, da bi ne slišal presunljivega joka svojega najmlajšega otroka, ki se je v zibelki drl, ker ga mati ni do sitega nadojila. Umikal se je v delavnico iz sobe, v kateri je po vlažnih kotih posedalo sedem njegovih otrok. Bil si kakor piščali na orglah. Vsi so hoteli kruha in kar naprej in naprej so se drli:

»Mama, daj kruhaaaaa...«

Dokler so njega, očeta, pustili v miru, je še prenašal njih obupne klice po življenju. Ko pa se je potlej sredi dopoldneva neslišno priplazil v delavnico za njegov hrbet njegov najstarejši, ki mu je bilo devet let in potegnili očeta za roko, da se je le-ta zdrnil iz vročega razmišljanja, ki mu je nabijalo kri v možgane ter s prosičim glasom izdaval:

»Oče, lačen sem. Mama pravi, da nima kruha...«

Takrat je Štefan Goršič poskočil, kakor bi ga nekdo sunil s pestjo v obraz. Poveznil si je na glavo zamašeni, posvaljkani klobuk in brez besede odburil iz delavnice.

V bližnje mesto je bilo uro hoda. On pa je hodil skoraj tri dolge ure. Opotekal se je po blatni cesti kakor pijanec, in globoko v popoldan, ko se je pričelo že mračiti, se je ustavil ob skladiščnem prostoru mestne postaje. Po rudniškem tiru je brzela proti postaji črna in od sajastega dima svetlikajoča se lokomotiva. Puhala je težko, kakor da vleče za seboj vso revščino iz rudarske kolonije. Na peronu neprijazne postaje so posedali na klopih zdolgočasni potniki in zehali v megleni dan. Goršič je gledal okoli sebe kakor izgubljenec. Ni videl skladišča pred seboj in zamazanih, prerivajočih se postav, ki so hitele nakladati nekakšno blago v vagonne, ki so ždeli na stranskem tiru.

»Privzdigni, krotka primejduševska!« Star voznik z zariplim, zapitim obrazom je besno kričal na dečka, ki je komaj odrastel šolskim klopem, a se je popeljal iz daljnega hribovskega kraja na vozu hlopdov s svojim očetom v mesto. Zdad pomaga s svojimi mladimi, zlomljenimi ročmi očetu rezkladati težke krcele z voza. Napreza se in napreza, a je prešibek za težko delo. Od dežja moker in spolzek hlopd se mu izmuzne iz rok, trdo padé na zmehčnana tla in ga udari v nogo.

»O jej, jej, jej!« zakriči fanté in se, bolečini povalja po tleh.

Konec prihi.

Za ženo in dom

Prva poslanka v Evropi je bila Čehinja

Božena Viková Kunětická, ena najznamenitejših čeških žen se je rodila 1862. v Pardubicah kot hčerka malomeščanske družine Novotnih. Že v zgodnjih letih je pokazala nadarjenost za umetnost in njena literarna žetev je danes naravnost ogromna. V svojih delih opisuje na realističen način usodo ljudi posebno v obmejnih krajih. Najbolj pa jo zanimajo odnosi med moškim in ženo. Bori se proti dvojni moralni in obsoja družbo, ki preganja ženo radi svobodnega materinstva. Njen cilj je, da bi ne iskala lepote in čiste ljubezni samo žena, nego tudi mož in da bi tvorila oba skladno celoto. Nekaj njenih romanov: »Minulost«, »Upor«, »Gospod« i. dr. Že od mladih nog je ljubila gledališče, saj je celo nastopala v Narodnem divadlu v Pragi in je napisala več veseliger. Zelo zanimive so njene študije o literaturi, gledališču, verstvu in ženskem vprašanju ter govori iz dobe njenega političnega udejstvovanja. V vseh teh delih je pokazala mnogo samoniklih misli.

Po zaslugi sedanje senatorice Frančiške Plaminkové so češke žene v prvem volilnem boju 1912. dosegle velik uspeh. Plaminková je namreč že 1907. ugotovila, da imajo po volilnem redu iz 1861. na Češkem žene enako volilno pravico kakor moški, da jih je torej mogoče izvoliti za poslance. Tako so 14. junija 1912 izvolili v nimburskem okraju Boženo Vikovo-Kuněticko kot prvo poslanko na Češkem in tedaj tudi prvo poslanko v vsej Srednji Evropi. To je bila seveda senzacija, ki je šla daleč preko mej stare Avstrije. Povsod so se zanimali za češki narod, ki se je kulturno tako dvignil, da je priznal ženi enakopravnost z moškim. Mandata sicer niso potrdili, toda češke žene so dosegle z izvolitvijo Vikove-Kuněticke velik moralni uspeh.

Kunětická je bila tudi tista žena, ki je na mednarodnem kongresu za žensko volilno pravico v Münchenu očitala Nemkam brezpravnost slovanskih narodov v predvojni Avstriji in Nemčiji.

(Po Z. s.)

Ženska volilna pravica

Pred svetovno vojno so ženi priznale aktivno volilno pravico (pravico voliti) in pasivno (pravico biti voljen) le Skandinavski države in Danska, samo aktivno volilno pravico pa Anglija. Po svetovni vojni se je slika izpremenila. V vseh državah Evrope ima danes žena popolno oziroma delno volilno pravico, razen v Jugoslaviji, Franciji, Švici in Bolgariji.

Žene v vseh teh državah se že leta in leta borijo za volilno pravico. Žene, ki morajo danes v vseh službah pokazati iste zmožnosti kot moški, morajo imeti tudi to pravico. V Franciji, kjer se od Napoleonovih časov pa do danes v pravem oziru položaj za ženo ni izpremenil, imajo žene neštevilno predavanj, v ka-

terih zahtevajo popolno enakopravnost z moškimi. Tiska se poslužujejo, letake trosijo z vsebino: »Da se onemogoči vojna, mora žena na volišče«, »Da se doseže enakost plač, mora žena na volišče«, »Da se odpravi draginja, mora žena na volišče«, »Francozinja mora voliti«. L. 1936 je francoska poslanska zbornica izglasovala popolno politično enakopravnost žen z aktivno in pasivno volilno pravico, toda kljub vsem prizadevanjem ženskih društev ta zakon še ni prišel pred senat. Francoskim ženam, ki se že leta in leta z enako vztrajnostjo bore za svoje politične pravice, se seveda z velikimi simpatijami pridružujemo tudi mi, ker smo prepričane, da bomo z njihovo zmago tudi mi bližje našim ciljem.

Vrtna dela v septembru

Do meseca septembra dozori že mnogo vrtnih pridelkov in jih je treba spraviti. Tako pridemo do praznih gred. Grede, ki so postale prazne, prekopljemo in jih v slučaju, da je zemlja bolj slaba, a imamo na razpolago gnoj, pognojimo. V predelane grede sejemo prve dni septembra motovilec, zimsko solato, endivijo za zimsko uporabo, redkvico, špinačo, zelje, ohrovt in karfiol za pomladno oziroma zgodnjo poletno uporabo. Sadimo pa endivijo in zimsko solato. V ugodnih legah se lahko še sadi tudi jedilna pesa za zimo. To pa samo tedaj, če imamo močne sadike. Endivijo sadimo tako gosto, da se naslanjajo dozorele sadike druga na drugo in jih potem ni treba povezovati.

Rastline paradižnikov moramo privržati, vrhove s cvetji počcipati ali porezati, liste pa pustiti, ker samo s pomočjo listov morejo tvoriti rastline v zadežih sok in sladkor.

Vrtnim jagodam porežemo trte ali vitice. Močnejše in pa na njih zrastle mlade rastline s koreninicami pa presadimo na novo gredo. Isto naredimo s starimi rastlinami ako rastejo že več kot tri leta na istem mestu. Pri tem grmiče raztrgamo. Vse, kar je strikavega, zavrzemo in sadimo samo zdrave in bujno rastoče rastline. Ako jagodam še nismo pognojili, storimo to sedaj, in sicer na ta način, da nadevamo med rastline drobnega, če le mogoče, starega hlevskega gnoja. Prvotako pognojimo beluše ali šparglje.

Stare (enoletne) grmiče marjetic izkopljemo, jih raztrgamo in posadimo male grmiče v nanovo pripravljeno gredo. Vse novo presajene rastline moramo ob suhem vremenu dobro zalivati. Cvetice, ki jih nameravamo prezimiti, presadimo v lonce in druge posode, ki pa morajo imeti luknjo v dnu, da se voda lahko odceja. Odcvetelo lepotečno in obrano sadno grmičje otrebimo suhih in nalomljenih vej in vejic ter grme po potrebi razredčimo. Pri tem odstranimo zlasti starikavi les. Premočno rastoče veje in vrhe (vodne poganjke) pa pri krajšamo za eno tretjino, izjemoma tudi za polovico ali celo dve tretjini. Enako ravnamo pri sadnem drevju. Pri jalovih ali že obranih drevesih storimo takoj, pri ostalih pa, kakor hitro jih obereemo.

Odpadajoče sadje pobiramo vsak dan sproti, ga pokrmimo prašičem, posušimo, namočimo za žganjekuho, stisnemo ali pa uničimo. Z okrog ležečim sadjem, ki je večinoma črvido, se samo širi golažen, ki je sadju škodljiva. Prav tako se širi tudi gniloba. — Ob suši moramo po-

sebnost pomladi vsajenemu drevju in grmičju, kakor tudi onemu, ki je obloženo s sadjem, pridno zalivati. Ob mokrem vremenu pa zalivamo z gnojnico. Prvotako moramo ob suhi dobro zalivati novim setvam in nasadom. Setve motovilca in endivije moramo vrh tega pokriti še s starimi vrečami, cunjami, cejicami ali listjem vse dotlej, dokler ne ozelene.

Praktični nasveti

Vkuhanje sadja.

Hruškov kompot. Drobne hruške olupimo in nerazrezane kuhamo v vodi, da se zmehčajo. Nato jih pobereemo iz vode in kuhamo to hruškovo vodo z nekaj žbicami (klinčki), 125 gramov sladkorja, koščkom cimeta in sokom od polovice citrone toliko časa, da ostane za vsak literki kozarec ¼ litra soka. Ta sok zlijemo na vloženo sadje in steriliziramo (kuhamo v pari) pri 90° C.

Kompot iz sliv. Trde, zrele slive odrgnemo s čistim prtičem in jih s koščicami vred zložimo v kozarce. Na vsak literki kozarec nasujemo med nje 150 gramov sladkorja. Nato napolnimo kozarce do roba s svežo vodo, ga zapremo do roba z gumastim obročkom in pokrovom ter ga steriliziramo.

Jabolčni kompot. Za ta kompot je dobro tudi sadje, ki pada z dreves. Jabolka skrbno olupimo in skuhamo s sladkorjem in cimeto skorjo; nato jih zložimo v kozarce, zalijemo s sokom in steriliziramo.

Vročinske stopnje in čas pri steriliziranju (kuhanju v pari). Pečkato sadje 80° C — 20 do 30 minut v ozirom na to ali je sadje bolj ali manj zrelo. Koščicasto sadje 80° C — 20 minut. Jagodasto sadje 75° C — 15 minut. Jagode 75° C — 18 minut. Sadni sokovi 75° C — 20 minut.

Gobe v kisu. Majhne trde jurčke osnaži, operi in pusti 5 minut v vreli slani vodi, ki pa ne sme zavreti. Med tem kuhaj 10 minut 1/2 l kisa, 1/2 l vode, košček zrezane čebule, strok česna, vršček pehtrana, kolobar limone, lavorjev list, sol in nekaj zrn popra. Potem odcedi, stresl v zmes tudi odcejene gobe in jih pusti v vreli tekočini zopet 5 minut ne da bi zavrele. Se vroče napolni v pol-literske kozarce, neprodušno zaveži in kuhaj v sopari 35—40 minut. T. gobice niso tako kisle kot običajno in jih lahko rabiš za dodatek k omakam ali za rižoto.

Slane kumare. Za 5 literski kozarec pripravi približno 3/4 kg za ped dolgih zdravih, lepo zelenih kumar, jih dobro operi in vsako 3—4 krat prebodi s čisto pletilko. Potem jih skrbno vložl v kozarec. Vmes pa polagaj liste vinske trte, koper in kolobarčke hrena. Potem skuhaj 2 l vode, 12 dkg soli, nekaj stolčenih zrn popra in eden lavorjev list. Vre naj počasi 10 minut. Ko se shladi, odstrani dišave in vlij tekočino na kumare, tako da so lepo pokrite. Kozarec samo rahlo zaveži in postavi na tople, vendar senčnat prostor, da kumare povro. To traja 8—14 dni. Ko se ne vzdigujejo več zračni mehurčki, kozarec neprodušno zaveži in shrani do uporabe.

Solata iz paprike. Lepo svetozeleno papriko prereži in odstrani seme. Potem jo zreži na rezance, potresi s soljo in pusti čez noč. Drugi dan jo ožmi in naloži v čiste kozarce. Medtem kuhaj 10 minut dva dela kisa in eden del vode, malo, na kolobarčke zrezano čebu-

lo, pol lovorjevega lista in vlij š. vroče čez vložene paprike. Ko se shladi nalij za prst visoko dobrega olivnega olja, zaveži in shrani. Čez 2—3 tedne že lahko solato uporabljáš. Zmešaj jo med zeleno solato, med paradižnike ali pa jo serviraj samo.

Dopiši „Edinosti“

Velika kmetjsko mladinska proslava v Savinjski dolini

Prihodnjo nedeljo 11. septembra t. l. bo v Trnavi velika yaška svečanost s slavnostno povorko mladinskim zborovanjem in tekmo koscev. Za prireditve s. mrzlično pripravljajo in je organizacija v polnem teku. Seveda zbuja proslava veliko zanimanje v vseh krogih našega podeželja in bo to letošnja največja kmetjska prireditve v Savinjski dolini ne samo po svojem obsegu, temveč tudi po pestrosti sodelujočih skupin.

Pričetek proslav bo ob 2. uri popoldne ko bo krenila slavnostna povorka od Petke v St. Rupertu, tik drž. ceste, kjer bo zbirališče. Na prireditveni prostor in tekmovališče g. Cizeja iz Prekope v Trnavi. Sprevod bo do tvorili konjeniki, kosci, grabljice kole sarji, mali kosci in grabljice z mičnim orodjem in druge skupine, ki bodo pestrost še povečale. Pri vsej proslavi bo sodelovala godba na pihala iz Vranskega. Manjkalo tudi ne bo zastav tako državnih in zelenih s štiriperesno deteljico, simbol kmetjsko-mladinskega gibanja.

Po prihodu povorka bo otvoritev in kmetjsko-mladinsko zborovanje, na katerem govornijo zastopniki Zvez. kmetjskih fantov in deklet iz Ljubljane in celjskega okrožja. Nato sledi tekma koscev za prvenstvo Savinjske doline kjer bo sodelovalo nad 30 koscev.

Prireditve organizira Društvo kmetjskih fantov in deklet Orla yas in lahko pričakujemo, da bo, kakor vedno doslej, kos svojih nalogi in obsežnosti prireditve. Že dolgo ča-

sa pripravljajo dekleta zelenje; pletejo vence in skrbijo za vse, kar je potrebno za okras slavalokov, šotorov, govorniškega in veselice-nega prostora. Naši mali kosci in grabljice imajo pa zopet svoje skrbi in že z neštrpnostjo čakajo na izgotovitev malih grabelj in kos, da se bodo v povorki tem bolje postavili.

Že po dosedanjih prijavah se lahko računa na veliko udeležbo iz vseh krajev Savinjske doline in izven nje. Prišli bodo tekmovalci in gostje od sosednjih Društev kmetjskih fantov in deklet in od drugih organizacij. Glavna udeležba pa bo iz sosednjih krajev, saj so te vrste prireditve najbolj priljubljene in obiskane.

Po tekmi koscev bo ocenjevanje in razdelitev nagrad da imajo tekmovalci svojo veselje in trajen spomin na ta dogodek. Istočasno pa se prične prosta zabava na prostori-h g. Fonde istotam, kjer bodo prišli do svojega vsi gostje in posetniki ob sviranju god-be na pihala.

Ob sličnih prireditvah lahko brez oklevanja povdarimo, da je naša mlada kmetjska generacija na pravi poti. Sama se organizira, sama se izobražuje in vzgaja in se tako uvršča v vrste pozitivnih elementov našega naroda. S svojimi izrazito narodnimi in kmetjskimi proslavami pa gradi in goji našo kmetjsko kulturo, ki je osnova narodne kulture. Želimo, da bi tudi proslava v Trnavi uspela v tem oziru čim bolj in čim uspešneje!

Hrastnik

Klic — slovanstva. Kakor je znano so belonogavičarji tudi pri nas prav pridno na delu. Največja njihova živahnost je opaziti med steklarsko mladino. Steklarska mladina ima sicer svoj športni klub SK Hrastnik, kate-terega funkcionarji so pa kakor je videti že po nošenju belih nogavic bolj naklonjeni tu-jim strujam. Dva funkcionarja tega kluba, sicer Jugoslovana, pa z belimi dokolenkami celo hodita na šihl v tovarno, če pa imata do vodstva steklarne kakšno prošnjo, pa seveda spet z belimi dokolenkami, to pa najbrž zato, ker pričakujeta, da se njuna prošnja tam uspešneje reši.

Tudi med starejšimi osebami se nekako čudno suče, mogoče radi morebitnega bolj-šega zaslužka, ali pa radi častihlepnosti.

Steklarji in ostalo delavstvo, kaj čakate? Ne slišite klic slovanstva, ali ne vidite kako se med delom v tovarni pred vašimi očmi šopirijo belonogavičarji, se vam posmehuje-jo, vas denuncirajo in izzivajo, vsepovsod hočejo le oni biti prvi, vas pa odrivajo v ozadje. Dvignite že vendar enkrat ponosno svoje glave, pa zakličite: Stoj! Niti koraka dalje. Slovani smo tukaj! Iztrebite iz svojih vrst vse, kar vas hoče okužiti in uničiti slovanstvo.

V slovanstvu je moč! Slovani.

Dol pri Hrastniku

Dajte luč. Skozl ob cesti od Bezjakove kapele pa do Kržanovega kozolca, kjer se pri-čenja hrastniška občestna razsvetljava, je speljana tudi občestna razsvetljava za Dol. Ta pa na žalost v zgodnjih jutranjih urah nikdar ne sveči. Delavci, ki gremo ob 3. uri zjutraj v steklarno na delo, moramo ob sedanjih temnih, poleg tega pa še deževnih no-čeh hoditi po veliki temi tako, da čisto drug drugega ne vidimo vse dokler ne pridemo do prve žarnice hrastniške cestne razsvetljave. Od tu naprej nam gori luč tako, da se lahko svobodneje gibljemo, prej pa moramo po cela dva kilometra tavati po temi. Mnogo delavcev nas je, ki hodimo zjutraj na delo, med njimi največ mladoletne mladine mo-škega in ženskega spola, ne gremo pa tudi ne skupno, ker naši domovi so bolj raztre-seni. Težko nam je hoditi po dva do tri ki-lometre po tej temi, pa še po slabi cesti. Zato apelliramo na merodajne kroge, da naj nam od sedaj naprej izvoli tudi še ta, prej ome-njeni del električnega omrežja v jutranjih urah razsvetliti. Za to bomo zelo hvaležni.

Delavci.

Iz Pesniške doline

Najdbe premoga. Po naši lepi dolini kroži vesela vest, da so na Gor. Sv. Kungoti na Kurmikovem sadonosniku našli črni premog in da se Pesničanom obeta velk preobrat v gospodarstvu in sploh v socialnem življenju. Res je da je oblast že dovolila rudosled in da so prvi poskusi že storjeni, s kakšnim uspehom, o tem pa prihodnjč kaj več.

Sv. Križ na Koziaku

Šolska vprašanja. Letošnje šolsko leto smo pričeli veselo in žalostno. Veselo, ker imamo za šolo dorašlih blizu 200 otrok, in za naše razmere lepo Narodno šolo, name-njeno kot štiritirazrednico. Zalostno pa je to šolsko leto, ker imamo za toliko otrok samo dve učni moči na razpolago — torej tako-rekoč samo še dva razreda, namesto vsaj treh, če že ne celih štirih. Tako torej ..

na našem obmejnem Kozjaku! Ker se pripravlja posebna deputacija s pri-tožbo h g. banu, odložimo za danes še na-tančnejši opis naših šolskih razmer sploh.

Rodovnik za Kobance v Avstriji

Rodovnik zahteva Hitler tudi za vse našo Kobance, ki so se izselili preko državne me-je. Izvzeti niso tudi ne oni, ki so se tja na-selili še pod staro Avstrijo. V glavnem gre za uradno poverjene dokaze, da naši Kobanci vsaj do četrtega kolena niso — židje. Zahteva po teh dokazih ima poleg tega, da prihajajo izseljenci zelo pogosto zopet v svo-jo staro domovino po dokumente, tudi ta dobri vpliv, da marsikateri tisti, ki niso imeli nobenih dokumentov, se zdaj ..

Braslovče

Na rojstni dan našega mladega kralja Petra II. je bila v tukajšnji župni cerkvi sv. maša, katere so se udeležili zastopniki raz-nih organizacij. Najštevilnejše je bil zastopan braslovški in orlovaški Sokol. Še posebna proslava kraljevega rojstnega dne pa se je vršila v Sokolskem domu. Svečanost je otvo-ril g. Lušin s primernim govorom. Nato so deklamirale male Sokolice in mali Sokolci več prigodnih pesmi, ob zaključku pa so šte-vilni udeleženci skupno zapeli državno him-no in »Hej Slovani«. S tem je bila lepa do-moljubna proslava zaključena.

Braslovška agilna gasilska četa prire-di v nedeljo 11. sept. t. l. svojo tombolo v Sokolskem domu. Za glavne dobitke ima pri-pravljenih več koles in drugih primernih na-grad. Po tomboli se vrši vrtna veselica na istem prostoru.

Rogaška Slatina

Rojstni dan Nj. Vel. kralja Petra II. smo proslavili nadvse veličastno. Na predvečer se je vršila bakljada, ki so se je udeležili vsi sloji in vsa društva iz Rogaške Slatine in okolice. Korporativno so se udeležili po-vorke tudi naši steklarji, kar je dalo mani-festacijskemu obhodu še poseben poudarek. Vse hiše, koder se je pomikala povorka, so bile okinčane od stotine sveč. Slovesnost je stopnjevala iluminacija, ki jo je priredilo zdravilišče. Po svečanem govoru in petju pred Zdraviliškim domom, kateremu je prisostvovalo razen gostov tudi nekoliko sto manifestantov domačinov, se je vršila v ve-likih dvorani še proslava gasilske čete. Samo-stojno proslavo je dne 6. tm. priredilo tudi Sokolsko društvo. Dan je potekel kljub sla-bemu vremenu v vedrem razpoloženju.

Ciril-Metodarj v Rog. Slatini se bodo u-deležili velike skupščine CMD v Ptuj v le-pem številu. Letos poteka 30 let, kar je nem-čurska drhal v Ptuj v nasilno janičarsko pestjo udarila mirne slovenske družbenike v obraz in povzročila preganjanje Slovencev in prelivanje slovenske krvi po vsej ožji do-movini. Zanimiva je obletnica in še zanimi-vejša so okoliščine, ko skušajo slovenski ja-ničarski palkovci, »ohrabreni« po dogodkih minulih mesecev, zopet piti dobro slovensko kri. Prišel je čas, ko je postala tudi zopet aktualna naša narodno-obrambna Ciril-Me-todova družba!

ŠIRITE „EDINOST“

Zanimivo štivo

Kraljica Viljemina holandska

Pravkar so se vršile v Haagu in Amsterdamu velike svečanosti o priliki 40-letnice vladanja kraljice Viljemine, ki je ob enem praznovala tudi svoj 58. rojstni dan. Kraljica Viljemina, ki so ji parade in razkošje tuja stvar, pa ne uživa vsega spoštovanja samo na Nizozemskem, ampak tudi po svetu. Kraljica Viljemina se je rodila 31. avg. 1880 kot hčerka kralja Viljema III. in kraljice Eme, princese waldeckpymontske. Kralj Viljem III. je bil v prvem zakonu oženjen s princeso Zofijo württemberško, ki mu je podarila prestolonaslednika Viljema in princa Aleksandra. Oba princa sta zaporedoma umrla, tako da je mala, jedva štiri letna Viljemina postala prestolonaslednica. Sprva je vladala kraljica Ema kot njen varuh do polnoletnosti. Dne 5. sept. 1898. je slovesno prišla v Amsterdam. V oktobru l. 1900 se je zaročila z vojvodo Henrikom mecklenburškim. Poroka je bila 7. februarja 1901. Iz zakona kraljice Viljemine s princem Henrikom se je rodila 30. aprila 1909 princesa Julijana, sedanja naslednica holandskega prestola, ki se je nedavno poročila z nemškim princem Bernhardom Lippe-Biesterfelda.

Kraljica Viljemina je vzor demokratične vladarke. Njen upliv je po ustavi zelo omejen in zato zrcalijo njeni prestolni govori politiko vsakokratne vlade. Njena skromnost in plemenitost sta še bolj utrdila idejo demokratske ustavne monarhije na Nizozemskem.

Država sem jaz

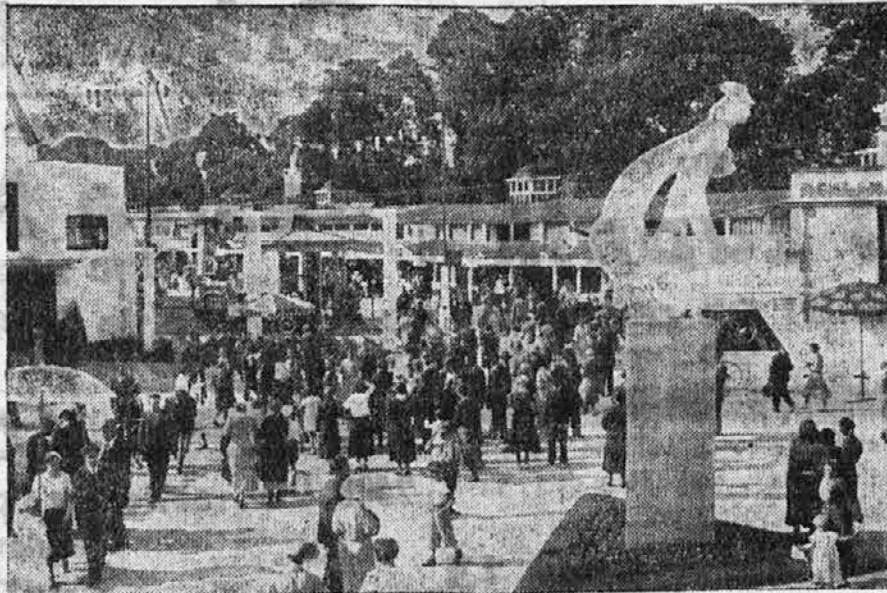
Dne 5. septembra je poteklo 300 let, odkar se je 1638 v St. Germain en Laye rodil dauphin (kraljevič) Ludvik, sin Ludvika XIII. in Ane Habsburške. Po imenu se je pričela njegova vladavina, ko mu je bilo jedva pet let. Regentstvo je bilo tedaj v rokah njegove matere in kardinala Mazarina, ki je slovel kot takratni prvi vodja francoske politike. V osemnajstem letu kraljeve starosti je umrl kardinal Mazarin in tedaj je Ludvik XIV. zasedel prestol. Neomejeno gospodstvo je bil ideal častihlepnega in moči žejnega vladarja. Stanovi so bili kljub vsemu odporu brez moči. Kralju sonca — »le roi soleil« — je bila narodna volja in želja deveta briga. Francija takrat ni imela samostojno mislečih in delujočih ministrov. Vladal je samo eden: kralj. Plemstvo se je vdalo blesku, časti, sijaju kraljevskega dvora. Dvor pa je postal tudi zatočišče trotov, šepetalcev, delamrznežev in intrigantov, ki so se veselili v Trianon in Versailles. Lov za službami in zlatom jim je bila edini namen. Toda Ludvik je posedoval pogled za prave sotrudnike. Colbert je bil njegov genijalni finančni minister. Louvois se je izkazal kot vojni minister. Vojškovođe kakor Taronne, Conde, Catinat, Villars, Vendome in Vaubon so dvigali Ludvikovo bojno slavo in gradili njegove trdnjave. Narod je stradal, dvor je prirejal bajeslovne veselice. Kralj se je popolnoma odtujil narodu, država mu je postala sama sebi namen. »L'etat — c'est moi« je bila edina vodilna ideja v vsem delovanju Ludvika XIV. Bil je tako eden najsmotnejših pripraviljalcev na francosko revolucijo.

Strupeni plini

V zadnji številki »Vazdušne odbrane« je izšel zanimiv članek o bojnih strupih. Prvo uporabljanje strupenih plinov pada še v dobo pred Kristusovim rojstvom. Okoli leta 431 do 404 pred Kristusovim rojstvom so Spartanci v borbi proti sovražnikom uporabljali strupene oblake in dime, ki so jih proizvajali s sežiganjem lesa, namočenega v smoli in žveplu. Strupeni plin, ki se je pri tem razvijal, je bil žvepleni dvokis in ta je skoro tisočdevetsto let bil edini strup, ki so ga uporabljali v vojnah. Pozneje so od uporabe dušljivih oblakov prešli na sestavljeno uporabo dušljivih in zažigalnih snovi. Tak napad so prvi izvršili Bizantinci leta 665 po Kr., ko je arabsko brodovje napadlo Carigrad. V najnevarnejšem trenutku so se Bizantinci rešili s pomočjo takozvanega »grškega ognja«. Glavne sestavine tega ognja, ki so se dolgo čuvale kot velika tajnost, sta bila soliter in žveplo. Ta ogenj je uničil skoraj vse leseno brodovje, velik del ljudstva pa se je zadušil. Švedski kralj Karl XII. je dosegel zmago proti poljsko-saksonski vojski z pomočjo plinskega vala ter so zanj uporabili podobno pripravljeno snov, sestavljeno v glavnem iz slame, smole in žvepla. — Ni so pa samo kulturni Evropejci poznali strupenih plinov. Poznali so jih tudi prebivalci Južne Amerike. Znanstveno so pa te pline proučevali v Evropi že v 16. stoletju. Leonardo Fiorovanti iz Bologne go-

voril v svojem delu »Uvod v tajne« tudi o posebni vrsti smrdljivega plina, sestavega iz terpentina, žvepla, krvi in drugih snovi. V začetku dvajsetega stoletja za časa rusko-japonske vojne 1904 do 1905 so tudi uporabljali strupene pline. Ze pred svetovno vojno so se mnoge dr-

žave bale kemične vojne in so s pomočjo mednarodnega dogovora dosegle, da je bilo uporabljanje strupenih plinov prepovedano. Svetovna vojna pa je pokazala, koliko so se posamezne države držale tega dogovora. V vojni, ki je morda predurmi, pa nas niti dogovori niti razlogi humanitete ne bodo očuvali pred strupenimi plini.

Slika z Ljubljanskega velesoja, ki se vrši pod pokroviteljstvom Nj. Vel. kralja Petra v Ljubljani. Posebno pozornost vzbuja poleg obrtnih in industrijskih razstav velika mednarodna fotografska in slovenska umetnostna razstava

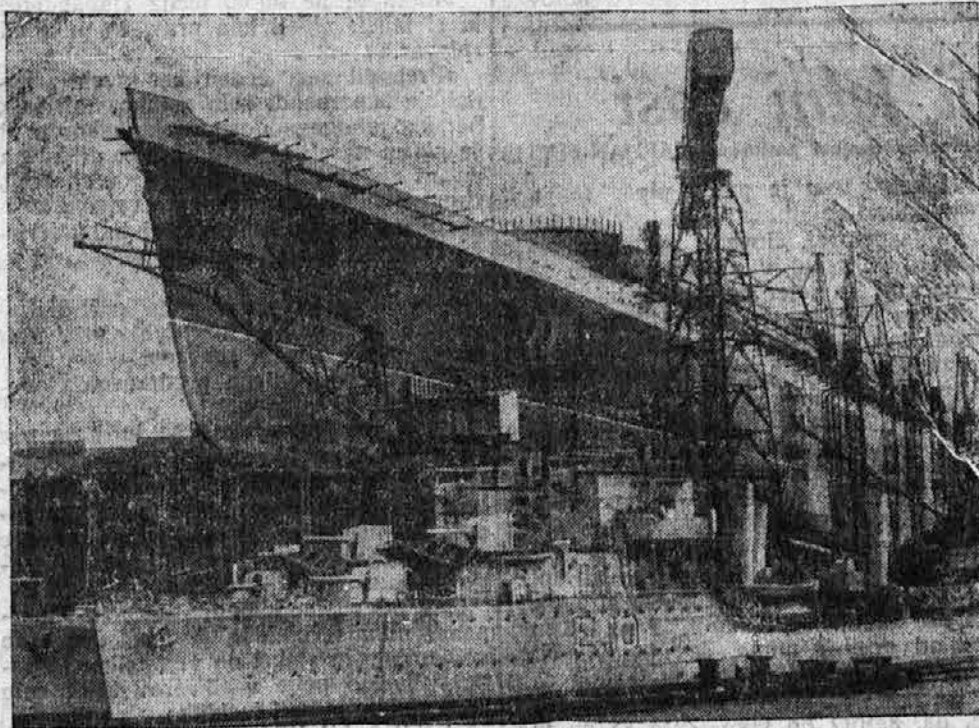
Pravice angleškega kralja

Angleški kralj bi smel razpustiti parlament. Toda parlamentarizem je v Angliji preveč zakoreninjen, da bi se lahko kralj brez vsega poslužil te pravice. Ta pravica je prav za prav le na papirju. Če bi se je v resnici poslužil, bi prav gotovo izbruhnila revolucija. Tudi zakon, ki ga izglasuje parlament, bi lahko bil brez veljave, če ga angleški kralj ne bi hotel podpisati. Te svoje pravice se angleški kralji že dolgo niso poslužili. Brodovje je privatna lastnina angleških kraljev. Če bi se komu izmed angleških kraljev zljubilo, bi ga lahko prodal Hitlerju ali komurkoli. Vsa-

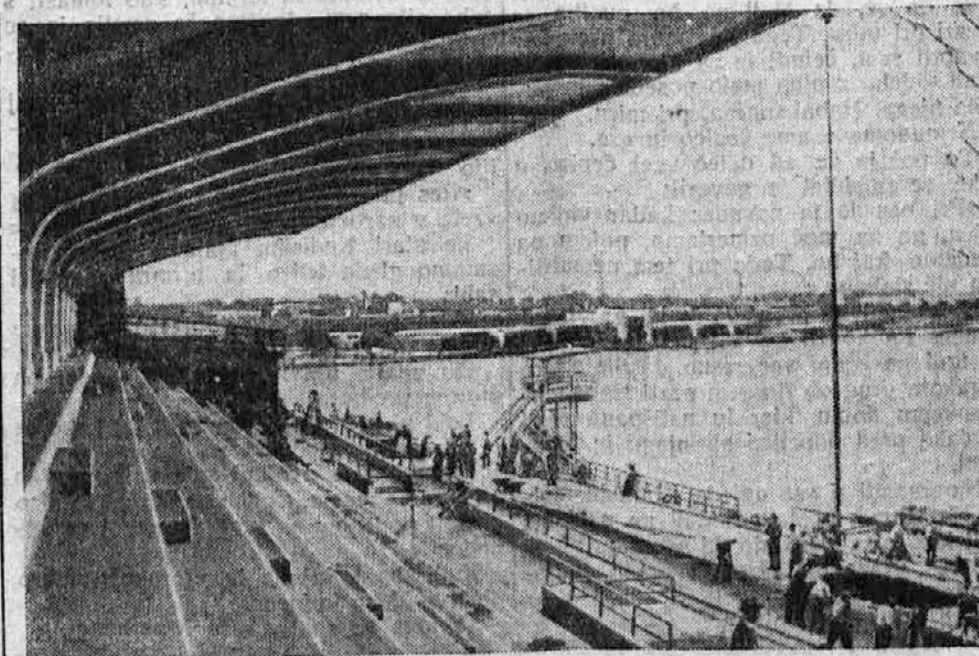
kokratni angleški kralj je župnik kate-

drale sv. Davida in ima pravico, tamkaj enkrat na leto pridigati. Nima pa angleški kralj nekaterih pravic, ki jih ima vsak njegov državljan. Brez dovoljenja londonskega lordmerna — župana — ne sme vstopiti v notranje mesto Londona, tako imenovani City.

Baron Kinsale pa je edini človek v Britaniji, ki mu pred kraljem ni treba sneti klobuka. Pred Jurijem III., ki je bil v družbi kraljice, je baron res obdržal klobuk na glavi. Pa mu je kralj dejal: »Milord, res imate pravico, da pred menoj obdržite klobuk na glavi, toda gentleman nasproti dami ne pozabi svoje dolžnosti.«

V škotski luci Clydebank končujejo zadnja dela na novi orjaški ladji, katere nosilnost bo 85.000 ton. Imenovala se bo »Queen Elisabeth« in sama kraljica ji bo 27. sept., ko jo bodo izpustili v morje, kumovala

Tu na bodočem letališču za hidroplane tekmujejo evropski veslači za prvenstvo Evrope

Kovinasta zaščita na Mont Blancu

Pred nekaj dnevi so otvorili francoski planinci na Mont Blancu najvišjo planinsko kočjo na svetu. Znano je, da je masiv Mont Blanc-a že od nekdaj cilj vseh plezalcev. Najvišja postaja pred vzponom na vrh Mont Blanc-a je bila Vallotova kočja, preprosta hiša iz kamna, ki sta jo 1893 zgradila brata Joseph in Henry Vallot. Celih 45 let je kljubovala ta kočja v višini 4262 m ter je zvesto služila svojim namenom. Toda strašna neurja so Vallotovo kočjo oglodala tako temeljito, da je spričo premajhnega prostora, ki ga je nudila alpinistom, itak moralo priti na domestilo.

Nova kočja, ki so jo zgradili na mestu stare »refuge«, nudi prostora 80 planincem. Zgrajena je najmoderneje in sicer popolnoma iz kovine, da les ne bi nudil bliskom netiva in goriva. Ker je bil transport gradbenega materiala zelo težaven — ves material so znosili ljudje v to višino — so izbrali lahko kovino. Vsekakor pa tehta vsa konstrukcija kočje 7200 kg. Ogrodje kočje je iz duraluminija. Zunanje in notranje stene so zgrajene prav tako iz duraluminijaste pločevine. Streha in strop sta zgrajena s snovmi, ki kljubujejo vodi in slabo prevajajo toploto. Poseben problem te zgradbe je bil v tem, kako zasidrati kočjo, da jo ne bi odnesel vihar. To vprašanje je arhitekt rešil tako, da so fundament kočje postavili na kovinaste škatlje, ki so napolnjene vsaka s 15 do 20 kubičnih metrov granita. Spričo uprabe lahke kovine se ta problem drugače ni dal rešiti.

Kje vlada največji mraz na svetu

Znanstveniki so doslej smatrali sibirsko mesto Verhojansk za kraj, kjer vlada najnižja temperatura na obljudenem svetu. Najnižja temperatura, ki so jo merili v Verhojansku, je znašala 70 stopinj pod ničlo. Sovjetski učenjak Obručev je sedaj odkril še bolj mrzlo točko. To je mesto Ojmiekon v Vzhodni Sibiriji. Svoja opažanja je zgradil omenjeni profesor na podlagi dvanajstletnega merjenja temperatur. Od l. 1925 do sedaj so bile v Ojmiekonu temperature za 4 do 7 stopinj nižje kakor v Verhojansku. Toplomer je kazal včasih do 78 stopinj pod ničlo. V Ojmiekonu živi okrog tisoč ljudi. Kljima jim prav nič ne škoduje. Tudi severni jeleni, konji in goveda so se navadili na mraz, ki si ga v Srednji Evropi še predstavljati ne moremo.

KRALJICA FARIDA — STAVKA.

Kakor poročajo iz Kaire, mlada kraljica Farida ni samo izredno lepa, nego tudi energična in smotrna. Nedavno je njen soprog, kralj Faruk, odkril blizu Aleksandrije nek spomenik. Povabljena je bila tudi kraljica, toda po islamski šegi ji je bil za časa svečanosti odrejen prostor v kraljevem spremstvu. Kraljica torej ni smela ali ne bi smela stati poleg kralja. Prišlo pa je iznenadenje. Kralj Faruk je prispel sam v Aleksandrijo. Kraljica Farida je ostala sama v prestolnici ter je izjavila, da v znak protesta ni hotela sodelovati, in sicer protesta proti starim verskim predpisom, ki dodeljujejo ženam podrejene vloge. Ta dogodek je vzbudil pri konservativnih Egipčanih pravo senzacijo. Kakor domnevajo, se bo kraljica Farida potrudila izvojevati ravnopravnost ne le za sebe, temveč za vse egiptovske žene.

Monolog pri brivcu

V pozni predpoldanski uri je vstopil v brivnico gospod, ki se mu je očitno zelo mudilo. Nejevoljno je sedel na ponujeno mesto. »Lase rezati!«, je dejal v poveljujočem tonu.

»Pa brez!«

»Pa brez vsake besede in razgovora!«

»Jaz vem sam, da mi lasje izpadajo in da bom že skoraj plešast, če proti temu ničesar ne podzamem.«

»Ne rabim nikake pomade, vode, tudi ne mila, česalnika itd.«

»Ničesar nočem slišati o vremenu in gospodarskih stvareh.«

»Tudi o politiki in religiji mi ni treba prav nič pripovedovati, ker me take stvari pri rezanju las strahovito jezijo.«

Nato pa je dejal drug gospod, ki je čakal: »Moj dragec, to morate vse lepo napisati, če želite kaj od njega, kajti brivec je — mutast.«

S 1. septembrom je pričela nova filmska sezona 1938/1939

Splošno znižane cene!

GRAJSKI KINO

Do vključno torka, 13. sept.

Čarobna igra

V glavnih vlogah: Marta Eggerth, Hans Moser, Paul Hörbiger, Lucie Englisch, Theo Lingner

Od srede, 14. sept. do 16. sept.

Kirchfeldski župnik

Predstave v obeh kinih: Ob delavnikih ob 16., 18⁴⁵. in 20⁴⁵. uri
Ob nedeljah in praznikih ob 14³⁰., 16³⁰., 18⁴⁵., in 20⁴⁵., uri

UNION KINO

Do vključno ponedeljka, 12. septembra
nainapetejši velefilm

Orkan-Hurikan

Od torka, 14. do vključno nedelje, 18. sept.

Sestra Marija

film nepozabne lepote

Za jesen

telovniki in pulovri, Macco in volneno perilo, nogavice vseh vrst za dame, gospode in deco, kakor tudi flaneli za perilo, najceneje pri

F. Kramaršič, Maribor, Gosposka 13
modna trgovina za perilo in pletenine

2500 Din rabite,

da zaslužite 1000 Din mesečno doma.

Dopise: „Anos“ Maribor Orožnova 6
Priložite znamko!

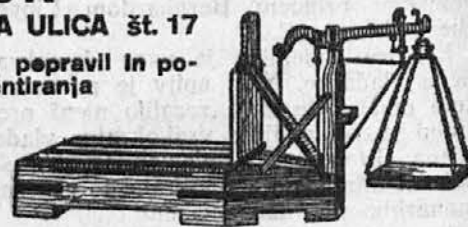
KAROL USSAR

MARIBOR

TOVARNA TEHTNIC

PLINARNIŠKA ULICA št. 17

Prevzem vseh popravil in popravilnega cementiranja

Šiviljam

se priporoča pri

raznoverstno svilo poceni po 8, 10, 12 din meter

I. Trpin-u
Maribor, Vetrinjska ul. 15

AUGUST GAILIT:

Potepuhovi letni časi

Z avtorjevim dovoljenjem poslovenil MARIJAN FUCHS

»Veš kaj, Loki«, vzklikne Nipernaadi, »zdajle odrinem splav in te malo popepljem.« TI ne veš, kako je to! Kakor na pravilni preprogi vzplavaš po zraku. Okoli tebe šumi in grgota črna voda. Videti ji ne moreš — ničesar ne vidiš razen zvezdnega neba, če ležeš čisto nazaj. Morebiti se bojiš? Dobro te bom držal!

Zavzdihnil je: »Ne verjameš, da se vrnem?« Pokimal je z glavo. Ko pa je hotel vstati, je začutil okoli vratu dve močni roki.

»Verjamem ti, verjamem«, — in krepak poljub in sunek, in Loki ni bilo več. Nipernaadi je stal na mestu in si trl brado.

»Za vraga!« pravi. Potem je še dolgo begal po gozdu z zaprtimi očmi, majal z glavo in mrmral: »Verjamem ti, verjamem!« — Udaril je s pestjo po drevesu in se smejal ko pijan.

Ko se je drugega jutra prebudil, je stal pred vrati bogati sosed Habahannes. Med zobmi mu je tičala pipa, ki je niti med govornjem ni vzel iz ust.

»Silver, hej, ti stari! Pri tebi je bojda na obisku neki splavar«, je zaklical čez prag v izbo. »Tega kar verjeti nisem mogel. Dejal sem si: Kdor je razumen splavar, ne stopi skozi Silverova nizka vrata tudi če je grbast. Mall pa je vztrajal pri tem, da je pri tebi že delj časa neki človek in da ni ne grbast ne hrom.«

Ko ni nobenega odgovora, zakliče razdraženo: »Kaj ni nikogar tu?«

»Dá, dá«, odgovori Nipernaadi in se dvigne s tal.

»Ali si ti splavar?« vpraša Habahannes. »Dostoj so imeli splavarji navado, da so prihajali vedno le k meni.«

»Kdo pa si ti?« vpraša Nipernaadi prijazno.

Habahannes je krepko vlekel dim. »Habahannes se imenujem. Ali nisi od Kudisiima nikdar slišal tega imena?«

»Ne«, je rekel Nipernaadi veselo. »Toda tvoje ime poznam od prej. Ali nisi ti fisti, ki si v svojih mladih letih večkrat odjezdil na tujih konjih? Ali nisi ti fisti, ki si ponoči brskal po tujih s hrambah?«

Habahannesu je padla pipa iz ust. Niti pobral je ni.

»Zblaznelo si, človeče, zblaznelo!« je hripavo zahrekal v prekipevajočem srdcu in odbrzel ko veter proti svoji hiši.

Ko ga je njegova hči Mall pogledala strogo in ukazujoče, je prenehal kričati in groziti. Do zadnje podrobnosti natanko ji je vse povedal.

»Ta se mi pa zdi kaj krepak dečko!« je rekla Mall. »To vendar ni nikak splavar!«

»Misliš?« je vprašal Habahannes bojazljivo. »Od teh današnjih ljudi pa človek res ne postane moder. Videti so kakor pastirji, v žepih pa imajo zlata ko plev. Saj drugače mož ne bi zasmehoval mojega bogastva in čepel pri onem siromaku. Na vse zadnje so ti hlodi, ki so letošnjo pomlad pripluli mimo, še njegovi! Najprej splavarji, potem pa še lastnik sam na zadnjem splavu za njimi! Bo že tako, dá, da, najbrž bo tako. Zato se pa tudi splavarji niso upali nič ustavljati in so drveli mimo ko neumni.«

In Habahannes je sklenil, da se bo s splavarjem pomiril. Mall ni rekla še nič, toda on vé, da Mall ne bo pustila te stvari pri miru. Tega tiča mora vsekakor izvabiti sem, četudi le za hip, da ga bo Mall videla, z njim malo posedela in pustila njega, Habahannesa, pri miru.

Nemudoma vzame čepico in gre. To pot je že od daleč vzel čepico v roke, se smehljal in govoril:

»Pri nas je ta navada: kadar vidimo tujca, ga na moč ozmerjamo, potem pa gledamo, kaj bo. Toda pri tem ne mislimo nič slabega.«

Nipernaadi je prijazen, in ko ga Habahannes na koncu povabi, naj ga obišče, se tudi ne brani več resno. Prijateljsko korakata drug ob drugem proti Habahannesovemu domu, kjer ju nališpana Mall že čaka pred odprtimi skrinjami in omarami.

Nipernaadi si vse ogleda, kima in molči. Na temno, postavno Mall ne pazi nič bolj kakor na služkinjo, ki spreva gosta po hiši. Nazadnje strogo vpraša Habahannesa:

»Ali je to vse tvoje?«

»Kako bi ne bilo«, jeclja Habahannes in si misli: »Mall ima prav, to ni nikak splavar.«

»Prehodi sem čeden kos sveta«, nadaljuje Nipernaadi zelo mehko, »ali tako beraško ubogega gospodarja kakor si ti, še nisem našel. Gotovo si tako zadolžen, da ni tukaj niti kamen več tvoj. Kajti drugači bi gotovo daroval svojemu ubogemu sosedu Kudisiimu kdaj kako živinčce. Niti ene suknje nimaš odveč, ki bi mu jo lahko dal.«

»Ali si ga slišala, Mall?« kriči Habahannes, »on želi, da bi delil vse, kar imam, s tem starim revčkom!«

Mall mirno pogleda predrznega človeka. Ta pa nadaljuje:

»Bog varuj! Narobe! Še jutri na vse zgodaj pojdem k pastorku in ga poprosim, da bi v cerkvi nabiral zate. Gladovati ne smeš! Drugače se ti trebuh posuši do hrbtnice. Potem ga ni mogoče več omeščati niti z oljem niti s kako drugo mažo.«

Zdaj se zasmeji Mall. — Ko je Nipernaadi odhajal iz hiše, je nosil čez roko veliko culo in vlekel na vrvi telico za seboj. Zivalco pelje v Silverov hlev, culo pa odveže na trati in kliče:

»Loki! Loki! Hitro sem! Poglej no, kaj nam je prinesel Habahannesov čarobni ptič; za tebe tri nove volnene jopice, za očeta pa lepo teličko! Dober ptič, vrag ga vzemi! Gledam in strmim, kdo lomasti s tako silo sem, da trepeče zemlja in se vrtinči prah, z rdečimi očmi in velik kakor voz! Kaj misliš? Ptič!«

Loki leta zdaj k volnenim jopicam, zdaj k telički. V lice je ognjeno rdeča. Nепrestano se mora smejati, najbolj pa se smejijo njene oči.

»Res ptič?« vprašuje. »Tako bi ga vzela v naročje in ga pošteno poljubila.«

Le stari Kudisiim maje z glavo, nezaupno gleda telico in mrmra sam pri sebi:

»To ne pomeni nič dobrega, to res ne pomeni nič dobrega!«

»In zdaj«, pravi Nipernaadi, »zdaj pa moram proč.«

Loki ni pogledal, toda čutil je, kako se je zdržnila.

»Drugí so s svojimi splavi že davno na svojem mestu. Čudim se, da mi še niso poslali policajev na vrat. Še nocoj se odpeljem!«

Kudisiim pohrukuje in prerokuje dobro plovbo. Nebo je jasno.

»Vrnem se spet«, reče Nipernaadi.

»Dá«, dahne Loki. Vzel je njeno glavo med svoje dlani in vprašal vnovič svoj »Mi ne verjameš?«

Povesila je oči in nagubala čelo.

»Zakaj si nam tako veliko dal?«

»Zakaj?« se je zasmejal in jo spustil.

»Ker se mi gabi nepravilnost, da bi ta slepar Habahannes imel vse, vi pa nič.«

»Dá«, vzdihne Loki, mu pokima in se obrne. Toda Nipernaadi vé: Loki bo zdaj jokala, in iz njenih oči bodo kapale solze kakor iz ranjenih brez.

Pred odhodom imra še mnogo opravkov in letanja. Mora v gozd, v zalive — vse hoče še enkrat videti. Tudi k Habahannesu gre po slovo.

Ko se vrne, je že globok mrak. Veter goní krpe oblakov pred seboj — nebo ne bo čisto jasno. Toda Kudisiim je že porinil slav na vodo in ga privezal h kolu.

On sam sedi v temnem kotu svoje izbe in spi, sive obrvi ko venec pred očmi. Male Loki ni najti nikjer.

Tedaj Nipernaadi gre. Po temi tava proti bregu. Na splavu nekdo sedi na culici, zavít v velik prt. Nipernaadi plane k njej.

»Ali si vendarle prišla, Loki! Tega res nisem hotel, ne, res ne! Toda zdaj si tu...«

Sklonjen nad njo stoji s povešenimi rokami. Ona pa se samo smeji.

»Ták odpelji žele!« Nipernaadi odrine splav.

Na temnem nebu migotajo temne zvezde. Drevje in grmovje naglo drsi mimo. Tu in tam vzleti s travnika preplašen ptič in vreseče izgine v goščavi.

Nipernaadi stoji velik in slok na splavu. Naravnava ga kakor kak čoln. Na ovinkih skače zdaj naprej, zdaj nazaj, in daje slavu smer.

Potem gre počasi k dekletu, sede in vzame njene roke.

»Zakaj nič ne govoriš?« vpraša. »Ah, Loki, bodi vesela! Ali ni lepo, ko se takole pelješ?«

»Dobro voziš«, reče dekle.

Nipernaadi prisluhne. Spusti njene roke. Njen glas se je že izpremenil, si misli — to ni več glas otroka, temveč glas majhne žene, ki že ve, za kaj gre.

»Se lahko pristanem k bregu, Loki«, šepeta Nipernaadi. Dekle potegne robec glave, obrne svoj obraz proti možu in zasmeji.

»Jaz nisem Loki!«

(Dalje prih.)